

SIIPIRIKKO 4/99

Pohjois-Karjalan Lintutieteellinen Yhdistys r.y.

P'oo

Siipirikko 4•1999 26 vsk.

Julkaisija: Pohjois-Karjalan Lintutieteellinen Yhdistys r.y.
ISSN 0357-5705

PKLTY r.y.

Puheenjohtaja:

Ari Latja Jyväkuja 1 A, 80140 Joensuu
puh (013) 802 703 tai 050 - 5758 425
sähköposti ari_latja@hotmail.com

Varapuheenjohtaja:

Hannu Huuskonen Linköpinginkatu 3 A 1,
80140 Joensuu puh (013) 803 995, työ (013) 2513 480
sähköposti hannu.huuskonen@joensuu.fi

Sihteeri:

Pirjo Saramäki Rantakylänkatu 11 D 25, 80160 Joensuu
puh (013) 822 146 sähköposti pirjo.saramaki@ncp.fi

Rahastonhoitaja:

Timo Karkkainen Sepänkatu 4-6 C 13, 80110 Joensuu
sähköposti karkkai@dlc.fi

Muut hallituksen jäsenet:

Ari Parviainen Nääänkätu 5 B 16, 80230 Joensuu
puh (013) 311 182
Pentti Zetterberg Nuotanperä 28 B 9, 80140 Joensuu
puh 0400 - 427 792, työ (013) 2513 505
sähköposti pentti.zetterberg@joensuu.fi

Lehden toimituskunta:

Harri Kontkanen (vastaava toimittaja) Koulukatu 27 A 6,
80100 Joensuu puh (013) 120 376
sähköposti harri_kontkanen@hotmail.com
Olli Günther (taitto) Noljakankaari 50 A 11, 80140 Joensuu
puh (013) 225 614

Tilausasiat:

Lehti ilmestyy 4 kertaa vuodessa. Jäsenmaksun suuruus
v.2000 on 95 mk (opiskelijat 75 mk, perhejäsen 20 mk).
Jäsenmaksu (ei perhejäsen) sisältää lehden. Siipirikon
tilausmaksu mulle on 95 mk. Vanhat irtonumerot 5 mk,
edellisen vuoden irtonumerot 10 mk, 10-vuotisjuhlanumero
15 mk, 25-vuotisjuhlanumero 50 mk + postikulut.

Yhdistyksen tili:

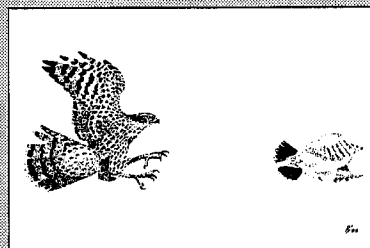
Merita 104030-308134/Pohjois-Karjalan Lintutieteellinen
Yhdistys r.y./PL 119 80101 Joensuu
Tilille maksetaan jäsenmaksut, maksut irtonumeroista
yms. – ilmoita pankkisiirtoomakkeella viestinä, mitä olet
maksanut. Jäsenmaksua maksettaessa ilmoita viestissä
nimesi ja osoitteesi.

Havaintojen ilmoitus sähköpostilla:

PKLTY:n alueella retkeilleet (muutkin kuin jäsenet) voivat
ilmoittaa havaintojaan PK-lintulistalle osoitteeseen
pk_lintuista@joensuu.fi. Havaintoilmoitus muodossa:
Laji, pvm, paikka, havis (havainnoijien nimet). Lisätietoja.
(kts. tarkemmin SR 2/99, s. 3 laatikkoteksti)

SISÄLLYSLUETTELO

- 3 *Pentti Zetterberg*
ORIENTIN PUHURI – harvinaisuudet ja vähälukuiset lajit
Pohjois-Karjalassa vuonna 1998
- 14 *Urho Paakkunainen*
Talvilinnut Pohjois-Karjalassa 1998/99
- 25 *Markku Halonen*
Pinnamiehen vuosi

kannen piirros: Kanahaukka & riekko
© Philippe Fayt

ORIENTIN PUHURI

HARVINAISUUDET JA VÄHÄLUKUISET LAJIT POHJOIS-KARJALASSA VUONNA 1998

Pentti Zetterberg

Katsauksessa julkaistaan Pohjois-Karjalassa vuodelta 1998 hyväksytyt havainnot harvinaisuuksista sekä alueella vähälukuisista lintulajeista. Mukana on myös jokunen vanhempi, vasta nyt käsiteltäväksi saatu havainto. Valtakunnantason harvinaisuushavainnot on tarkastanut Rariteettikomitea (RK) ja ne on julkaistu vuoden 1998 RK-katsauksessa (Lindroos ja Luoto 1999). Yhden vielä muualla julkaisemattoman havainnon osalta RK:n hyväksynnästä on saatu ennakkotieto (Lindroos, kirj.). Pohjois-Karjalan Aluerariteettikomitea (ARK) on jatkanut entisellä kokoonpanolla Ari Parviainen, Jouni Pursiainen ja Pentti Zetterberg (sihteeri). Sellaiset havainnot joissa kaksi ARK:n jäsentä on ollut jäävejä, on tällä kertaa ystävällisesti tarkastanut Etelä-Karjalan ARK:n jäsen Markku Loippo yhdessä kolmannen ARK:n jäsenen kanssa

Länsi-Euroopan ensimmäinen idänkäki kumppaneineen

Idänkäki (Oriental cuckoo), ennätysmäärä pikkukultarintoja ja viirusirkkalintuja, sinipyrstön toiseksi paras vuosi ... siinä sataa loppukevällä ja alkukesällä idästä käyneiltä tuulahduksilta, tai pitäisikö sanoa peräti puhurilta. Kesälaulukuoromme olikin ainutlaatuisen eksoottinen ja houkutteli maakuntaan runsaasti retkeilijöitä muualta Suomesta ja Euroopasta. Idänkään lisäksi maakunnalle uusina, jokseenkin odotettuina lajeina tavattiin amerikanhaapana ja merisirri. Pohjois-Karjalassa tavattujen lintulajien lukumäärä on tässä julkaistut havainnot huomioiden 317.

Vähälukuisten lajien puolelta on mukava todeta, että useimpien lajien kohdalla havaintoaineisto on saatu ainakin suurin piirtein kattavaksi parantuneen ilmoitusaktiivisuuden myötä. Esim. pikkusiepon näin todennettu runsaus Pohjois-Karjalassa on myös koko maan mittakaavassa uutta tietoa.

Vuosi 1998 oli kaikilla mittareilla mitaten erinomainen, sekä lajien monilukuisuudessa että ARK:lle ilmoitettujen havaintojen määrässä, joka jatkaa iloista kipuamista ylöspäin. Nyt työn alle saatiin kaikkiaan 237 havaintoa (edeltävinä vuosina 97 ja 96 vastaava luku oli 179 ja 148). Erityisesti tarkastettavien lajien havainnoissa, 95 kpl, oli roima lisäys aikaisempaan nähden (59 ja 55). Tätä voidaan verrata vaikkapa tilanteeseen reilut kymmenen vuotta sitten, jolloin vuonna 1987 tarkastettiin kaikkiaan 124 havaintoa (Parviainen 1988). Tällöin tosin tarkastettiin vielä niin maa- ja merikotkat, kuin muuttohaukat ja merilokitkin. Samalla kun ARK:n työmäärä on kasvanut on tietysti myös katsauksen kattavuus edelleen parantunut. Vuodesta 1998 voidaankin todeta, että ARK:n tietoon tulleista tarkastuksen piiriin kuuluvista havainnoista ilmoitus saatiin peräti 93 %:sta vain kuuden ilmoituksen jäädessä puuttumaan (ks. karhulista)! ARK haluaakin tässä yhteydessä kiittää havainnoijia ilmoitusaktiivisuudesta!

Havaintojen ilmoittamisesta ja käsittelystä

Edellisen, vuotta 1997 käsittelevän katsauksen yhteydessä käytiin läpi

havaintojen ilmoittamiseen ja käsittelyyn liittyviä seikkoja (Zetterberg 1999). Tässä yhteydessä riittänee eräiden seikkojen kertaus sekä muuttaman uuden esiintulleen asian käsittely. Ensinnäkin korostettakoon jälleen, että ARK ottaa mielellään käsittelyyn havaintoja myös varhaisemmilta ajoilta, pyrkiä se jopa toimimaan aktiivisesti tärkeiden vanhojen ilmoittamattomien havaintojen karhuamiseksi. Toinen seikka jota kannattaa korostaa, on sähköpostilistan pk_lintulista@joensuu.fi erinomainen toimivuus havaintojen keruussa. Kaikki siihen ilmoitetut havainnot kootaan erilaisiin katsauksiin. Niinpä selaisista ARK-lajeista, joista kuvausta ei tarvita, riittääkin että havainto on ilmoitettu listalle. Niistä lajeista puolestaan, joista edellytetään kuvaus (ARK-lajilista julkaistiin kokonaisuudessaan edellisen katsauksen yhteydessä), on lämpimästi suositeltavaa palauttaa lomake ARK:n sihteerin sähköpostiosoitteeseen pentti.zetterberg@joensuu.fi. ARK-ilmoitus on syytä tehdä tarkoitusta varten suunnitellulla lomakkeella, jota käyttäen kaikki tarpeelliset seikat tulevat selostetuksi. Lomakepohjan voi pyytää sihteeriltä sähköpostitse, niitä saa myös havaintovastaava Harri Kontkaselta. Toki sekä ARK:n sihteeri että havaintovastaava edelleen mielellään vastaanottavat myös kirjeitse tulleita ilmoituksia.

Yhdistyksen jäsenten taholta on toivottu ohjeita RK/ARK-ilmoituksen tekemiseen. Vaikka nykyisellään valtaosa ilmoituksista onkin riittäviä havainnon hyväksymiseen, johtaisi entistäkin parempien ilmoitusten laatiminen yhä vähäisempään hylättyjen määrään. Jotkut, tosin harvat, havain-

not joudutaan näet edelleenkin hylkäämään vain sen takia, että ilmoituksessa ei ole annettu riittäviä tietoja. Toisaalta varsin huolestuttavaa on se, että RK:n tuoreimmassa katsauksessa (Lindroos & Luoto 1999) hylättyistä havainnoista peräti lähes viidennes tehtiin Pohjois-Karjalassa, vaikka maan kokonaishavaintomäärästä maakunnan osalle lankesi vain vajaa 6 %! Tässä yhteydessä onkin taas korostettava, että ARK (ja RK) joutuvat tekemään päätöksensä vain ja ainoastaan sen perusteella mitä havaintoilmoituksen on pränättänyt, mitään ennakkotai taustaoletuksia ei voida ottaa huomioon. Hyvät ohjeet RK-havaintoilmoituksen laatimiseksi ovat julkaisseet Jännes ja Lindroos (1998). Ohjeita on myös Leivon (1992) kirjoituksessa.

Tuplailmoittelu on omiaan aiheuttamaan lisääväva havaintojen kokoomisessa, joskus myös sekaannukset ovat mahdollisia. Tämänkertaisessa aineistossa oli mm. tapauksia, jossa havainnoija oli laatinut samasta linnusta kaksi ilmoitusta, joissa oli eri päivämääriä. Samasta linnusta ei ole myöskään syytä eri havainnoijien laatia ilmoitusta. Havainnoijien on pyrittävä sopimaan kuka tekee ilmoituksen (yleensä linnun löytäjä), johon muut antavat mahdolliset päivämäärä ym. lisätiedot ja johon sitten pannaan kaikkien havainnoijien nimet kuten ohjeissa selkeästi sanotaan.

Toinen seikka mihin ARK toivoo selkeätä muutosta on samalta paikalta pitemmältä ajalta ilmoitettujen yksilöiden kokonaismäärän arviointi: ARK:n on huomattavasti vaikeampi muodostaa käsitystä todellisesta yksilömäärästä kuin alkuperäisten havaintojen tekijöiden. Toivomme siis, että samalla paikalla perättäisinä päivinä tehtyjä havaintoja ei ilmoitettaisi joka päivältä erikseen, vaan havainnoijan arvioiman todellisen yksilömäärän ja päivämäärärajojen mukaisesti.

Tässä katsauksessa esitetään totutun kaavan mukaisesti ensin hyväksytyt havainnot kuvattavista lajeista, sitten hylätyt (RK ja ARK) ja kolmantena ryhmänä havainnot lajeista, joista pelkkä ilmoitus riittää. Lopuksi esitetään ns. 'karhulista'. Vuoden 1997 katsauksessa julkaistiin ensi kerran lista ARK:n tietoon tulleista havainnoista, joista ilmoitus puuttuu tai on riittämätön havainnon hyväksymiseksi. Käytäntöä jatketaan edelleen siten, että ARK:n

tietoon tullutta havaintoa karhutaan, ellei havainnosta ole saatu ilmoitusta, kahdessa peräkkäisessä katsauksessa. Huomattakoon, että listassa on useita havaintoja, jotka vaatisivat ilmoituksen valtakunnalliselle RK:lle. Ellei toinenkaan julkinen karhuaminen tehoa, ARK antaa omasta puolestaan havainnon painua unholaan.

Lopuksi hieman ennakkotietoa tulevista suunnitelmista: maassa on virinnyt hanke julkaista vuosittain ns. pikkurikatsaus, johon olisivat kootuna koko maan havainnot tietyistä vähäisemmistä harvinaisuuksista, jotka eivät tule julkaistuksi valtakunnallisessa RK-katsauksessa. Ensimmäiseen katsaukseen pyritään kokoamaan vuoden 1999 havainnot. Tämä tarkoittaa sitä, että maakunnan ARK-katsauksen kokoomisaikataulu tulee oleellisesti kiristymään. Käytännössä ARK-aineisto pitäisi olla koossa jo havainnon tekovuoden jälkeisenä keväänä. Tavoite ei liene mahdoton, edeltävän vuoden ARK-ilmoitusten laatimiseen talvisydän on mitä otollisinta aikaa!

Merkinnät ja lyhenteet

Luvut lajinimen jäljessä: vasemmanpuoleinen sulkeissa oleva luku kertoo ARK:n perustamisvuodesta 1975 tastausta edeltävään vuoden 1997 loppuun mennessä Pohjois-Karjalassa havaittujen yksilöiden kokonaismäärän. Oikeanpuoleinen luku kertoo vuoden 1998 yksilömäärän. Näiden lukujen summa on Pohjois-Karjalassa tavattujen yksilöiden kokonaismäärä.

Lyhenteet: ** = laji, josta tehdään ilmoitus ja kuvaus RK:lle, * = laji, josta tehdään ilmoitus ja kuvaus ARK:lle, ♂ = koiras, ♀ = naaras, ♀-puk = naaraspukuinen, ad = vanha, subad = esiaikuinen, juv = nuori, 1kv, 2kv... = 1-, 2-...kalenterivuoden lintu, jp = juhlapukuinen, vp = vaihtopukuinen, tp = talvipukuinen, va = vaalean värimuodon lintu, tu = tumman värimuodon lintu, Ä = laulava (1Ä = myös nähty, Ä1 = vain kuultu), p = paikallinen, m = muuttava, SW jne = muuttosuunta, kiert = kiertelvä, reng = rengastettu. Merkki (v) tarkoittaa että ARK/RK:lla on ollut käytettävissään linnusta otettu valokuva ja (ä) että ARK/RK:lla on ollut määrittäjänsä tukena linnusta saatu äänite.

HYVÄKSYTYT HARVINAISUUS-HAVAINNOT / Accepted records of rarities

**Amerikanjääkuikka

Gavia immer (1,1)

13.10. Rää Vuoniemi 1 ad vp m/p/m (HKo,PH,KLe)

Vasta toinen hyväksytyt havainto maakunnasta! Ensimmäinen havainto tehtiin huhtikuussa 1990 Joensuussa. Tietyvästi lajista on olemassa kolmaskin havainto, sekin Joensuusta. Siitä ei valitettavasti vieläkään ole saatu ilmoitusta lukuisista pyynnöistä huolimatta.

**Pikku-uikka

Tachybaptus ruficollis (14,1)

13.11. Joe keskusta Pielisjoki ljuv/tp p (HKo)

Lajin esiintyminen viime aikoina on rajoittunut vain yhteen havaintoon vuotta kohden. Tyypillinen ajankohta: marraskuulta on peräti seitsemän kaikista havainnoista.

**Kyhmyjoutsen *Cygnus olor* (21,1)

8.4. Joe Noljakka Höytiäisen kanava 1ad p (UP,KLi,JuA)

Vierailu jäi lyhyeksi kun kanava jäättyi voimalaitoksen pääsiäiseisökin vuoksi. Huolimatta lajin pitkään jatkuneesta lisääntymisestä merialueilla (Väisänen ym. 1998), ei harhailijoiden esiintymisessä täällä sisämaakunnassa ole nähtävissä oleellista runsastumista: 1990-luvulla on nähty tähän mennessä 11 yksilöä, kun 1980-luvulla havaittiin yhdeksän yksilöä.

**Lyhytnokkahanhi

Anser brachyrhynchus (32,10)

27.-29.4. Out Sysmäjärvi 1p (AV, LV,PPa ym)

28.4.-1.5. Rää Oravilahti 1p (MH, HKo,TN ym)

29.4. Vär Hopeakallio 2p (ä) (PZ)

3.5. Kit Päätyenlahti 2p (HKo,MH, TN)

14.5. Joe Höytiäisen kanavan suisto 3E (AL,OG)

17.5. Vär Räiköntorni 1N (PZ)

Roima ennätysvuosi esiintymisessä, aikaisempi ennätys seitsemällä yksilöllä vuodelta 1988. Puolet havainnoista tehtiin jo huhtikuun puolella, mikä on hieman tavanomaista aikaisempi ajankohta. Tätä vuotta ennen havaituista valtaosa on nähty toukokuussa.

28.4.97 Vär Sääperi 1p (KLi,PH ym)

Kyhmyjoutsen on edelleen yllättävän harvinainen vieras maakunnassamme! ©Markku Halonen

Hyvin tyyppillisenä ajankohtana tehty havainto nostaa vuoden -97 summan viiteen.

***Ristisorsa *Tadorna tadorna* (13,5)**
20.4. Kitee Kiteenjärvi 1♂ p (MH, HKo, JV)

2.5. Vär Sääperi 1♂1♀ p (PZ, Jouni Riihimäki)

2.5. Toh Valkeasuo, 1♂1♀ p (PZ)

Sääperin linnut kiertelivät parikin kertaa kaukana pohjoisessa lähtömielessä, mutta palasivat. On mahdollista, että Valkeasuon havainto koskee tätä samaa kiertelevää pariskuntaa, mutta ne on kuitenkin tässä käsitelty eri yksilöinä. Lukumääräisesti ennätysvuosi. Laji on runsastunut sitten -70 ja -80-lukujen selkeästi ja on ollut vuodesta 1995 lähtien jokavuotinen. Lajin viimeaikainen runsastuminen Suomessa ja Ruotsissa (Väisänen ym. 1998) on todennäköinen selitys sisämaaharhailijoiden runsastumiselle, vaikka sisämaapesintää Suomessa ei tiettävästi koskaan ole todettu.

20.4.97 Joe Noljaikka Höytiäisen kanava 1♂ p (UP, KLi, KN)

Havainto kasvattaa ennestäänkin hyvän vuoden 1997 summan neljään yksilöön.

****Amerikanhaapana**

Anas americana (0,1)

12.5. Lip Papelonsaari 1♂ p (HKo, AP, PZ ym)

Uusi, pitkään odotettu laji maakunnalle! Koko maankin mittakaavassa laji on selkeästi runsastunut, vuoden 1998 ollessa tähänastinen ennätysvuosi yhteensä kahdeksalla yksilöllä (Lindroos & Luoto 1999). Amerikanhaapanahavaintojen kohdalla on risteymien mahdollisuus aina tutkittava huolellisesti.

****Punapäänarsku *Netta rufina* (1,1)**

1.-8.5. Kit Kiteenjärvi 1 jp ♂ p (v) (HKo, MH, TN ym)

Melko pian lajin ensihavainnon (naaras Ilomantsin Mutalahdessa huhtikuun lopussa 1994) jälkeen saatiin ihailla koiraankin todella komeita värjäjä! Voimallisen kevätryntäyksen tuloksena samaan aikaan Kiteen linnun kanssa maassamme viihtyi peräti viisi muutakin narskua (Lindroos & Luoto 1999)!

***Haahka**

Somateria mollissima (12,0)

26.9.-24.10. Kit Kiteenjärvi 2♀ p (v) (KA, Sanna Tikka ym)

Nämä täysin kesyt linnut olivat olleet

elätteinä ja rengastettu ja vapautettu 16.8.1998 Piteässä Pohjanlahden Ruotsin rannikolla. Koska ne selvästikään eivät olleet varsinaisesti luonnonvaraisia yksilöitä, ei niitä lasketa mukaan lajin maaakunnassa tavattujen (luonnollisesti harhautuneiden) yksilöiden summiin. Perin mereiset lajit haahka ja kyhmyhaahka on tavattu maakunnassa sen verran harvoin (haahka viimeksi vuonna 1990, kyhmyhaahkoja yhteensä viisi yksilöä), että kaikista havainnoista, myös koiraista, vaaditaan kuvaus. Harhailijat lienevät merkki vähäisestä läpimuutosta Vienanmerelle ja takaisin.

***Aro-/niittysuohaukka**

Circus macrourus/pygargus (23,3)

24.4. Joe Rantakylä 1 ♀-puk NW (KLi)

21.5. Kit Muljula 1♂ 2kv (MH)

29.5. Kit Päätyenlahti 1 ♀-puk (MH)

Molemmat Kiteen linnut ilmoitettiin niittysuohaukkoina, mutta ARK katsoi että määrittäminen on hyväksyttävä vain sirosuohaukkatasolla. Harvinainen vuosi sikäli, että maakunnasta ei saatu yhtään lajilleen määritettyä arotta niittysuohaukkaa läpi RK/ARK-käsittelyssä!

***Kotkalaji** *Aquila clanga/pomarina/nipalensis/heliaca* (18,1)

19.5. Kit Hatunvaara 1 NNW (PZ,JP). Vuoden ainoaksi jäänyt kiljukotkalajihavainto koski ilmeistä pikkukiljukotkasta *Aquila pomarina*, joka muutti pahimmoilleen juuri liian kaukana varmasti määritettäväksi. Lajilleen määrittämättömistä muista *Aquila*-kotkista havainnot ilmoitetaan siten, että havainnontekijän on erikseen perusteltava mitkä em. lajeista voivat tulla kyseeseen. Katsauksissa kuitenkin eri määrittämisillä tehdyt havainnot summataan yhteen.

***Punajalkahaukka**

Falco vespertinus (36,1)

24.7. Kon Pitkäranta 1 ad ♀ S (PZ) 1980-luvun puolivälin jälkeen lajia on tavattu kahta vuotta lukuun ottamatta vain yksi yksilö/vuosi. Poikkeusvuodet olivat nollavuosi 1989 ja invaasiovuosi 1996 viidellä yksilöllä. Valtaosa havainnoista on alku- ja loppukesältä, heinäkuulta on tätä ennen kaksi havaintoa.

***Tunturihaukka**

Falco rusticolus (4,1)

22.4. Kon Riihikangas +2kv NW (PM) Maakunnan tunturihaukat havaitaan huhtikuussa (vain yksi havainto syk-

syltä) ja muuttolennossa. Paikallista tunturihaukkaa ei vielä koskaan ole tavattu.

***Keräkurmitsa**

Eudromias morinellus (35,8)

24.5. Joe/Kon liksenniitty 6 p (v) (MH,HKo,PH)

6.6. Lie kk. Riikolanlampi 2 p/m (JH,EL)

Maakunnassa päästiin lähes ennätysvuoteen (1990 havaittiin yhdeksän), vaikka kaikki aikaisemmat ennätykset monikertaisesti lyönyt kevätiesiintyminen Suomessa (Pöyhönen 1999) vain hipoi maakunnan länsilaitaa. Kevätmuutolla 1998 havaittiin Suomessa peräti 1762 yksilöä (Pöyhönen 1999)!

***Merisirri** *Calidris maritima* (0,1)

9.-11.10. Joe Höytiäisen kanavan suisto 1 ad p (UP,JT,AL ym)

Tämä suurten järvien kivikkoluodoilta ja -rannoilta vuosia etsiskelty maakunnalle uusi laji valitsi ensiesiintymispaikakseen hieman erikoisesti lieterannan ruokolautat. Käsivarren tuntureilla kymmenkunnan parin voimalla pesivästä (Väisänen ym. 1998) ja hyvin vähälukuisena merensaaristossa talvehtivasta 'rantarotasta' tehdään nykyisin vuosittain jokunen havainto sisämaastakin.

***Lampiviklo**

Tringa stagnatilis (47,2)

1.5. Out Alavi 1p (AV)

24.-25.5. Pyh Niemennokka 1p (v) (MH)

Takavuosien pesintöihinkin johtaneet esiintymiset maakunnassa ovat nykyään muisto vain. Kun ajanjaksolla 1976-1986 havaittiin 40 yksilöä (parhaana vuonna 1983 10 yks.) on vastaava summa ajalle 1988-1998 vain yhdeksän! Muualla maassa vastaavaa romahdusta ei ole todettu, päinvastoin jatkuva runsastuminen (Lindroos 1998) johti lajin tiputtamiseen pois RK-listalta.

***Rantakurvi** *Xenus cinereus* (38,2)

19.-20.5. Joe Höylas 1 ad p r (AL,PH,OG ym.)

24.5. Pyh Niemennokka 1p (MH,TT)

Toivon mukaan parempia aikoja lajin kohdalla lupaileva toinen peräkkäinen kahden yksilön vuosi toi muassaan myös historiallisen toisen rengastuksen kuunaan Pohjois-Karjalassa!

***Leveäpyrstökihi**

Stercorarius pomarinus (? ,1)

15.5. Joe Linnunlahti, 1 ad p (PZ, KLe,TT ym)

Siirtyi RK:lta ARK:lle v. 1986 alusta, mutta on ollut välillä ei-tarkastettavienkin listalla, joten havaittujen koko-

Nämä Kiteen "pullahaahkat" käyttäytyivät kuin pullasorsat ikään. ©Tuomo Toivanen

naismäärä ei ole tarkkaan tiedossa. Lie-
nee tähän mennessä 75 ja 100 välillä.

***Isolokki *Larus hyperboreus* (17,3)**

21.4 Joe Kontiosuo ja Rantakylä 1
2kv p (TT,AP,KLi ym)

30.4. Lie Niitty-Jamali 1 2kv p (MT)

3.-7.5. Joe Kontiosuo ja Utran kana-
va 1 3kv p (KLi,HKo,VJ ym.)

Toinen hyvä vuosi 1990-luvun lopul-
la, vuonna 1996 havaittiin neljä yksi-
lööä. 1980-luku ja 1990-luvun alkupuoli
olivat vähäisen esiintymisen aikaa.
Valtaosa isolokeista vieraillee maa-
kunnassa huhti-toukokuun vaihteet-

sa, vain kaksi havaintoa on syksyltä.
Yksilöiden ikäjakauma on mielenkiin-
toinen: yhtään vanhaa ei ole tavattu,
kaksi on määritetty 4kv-subad ikäi-
seksi valtaosan ollessa 2kv (10 yks) tai
2-3kv (4 yks) lintuja.

***Iso- x harmaalokki**

Larus hyperboreus x argentatus

23.-24.7. Joe Kontiosuo ja Sulkunie-
mi 2kv p (HKo,MH,TT ym.)

Tämä rähjäiseksi kuluneessa puvussa
havaittu lintu oli hyvin isolokkimai-
nen, mutta läheltä voitiin todeta mm.
sisempien käsisulkien olevan tummat.

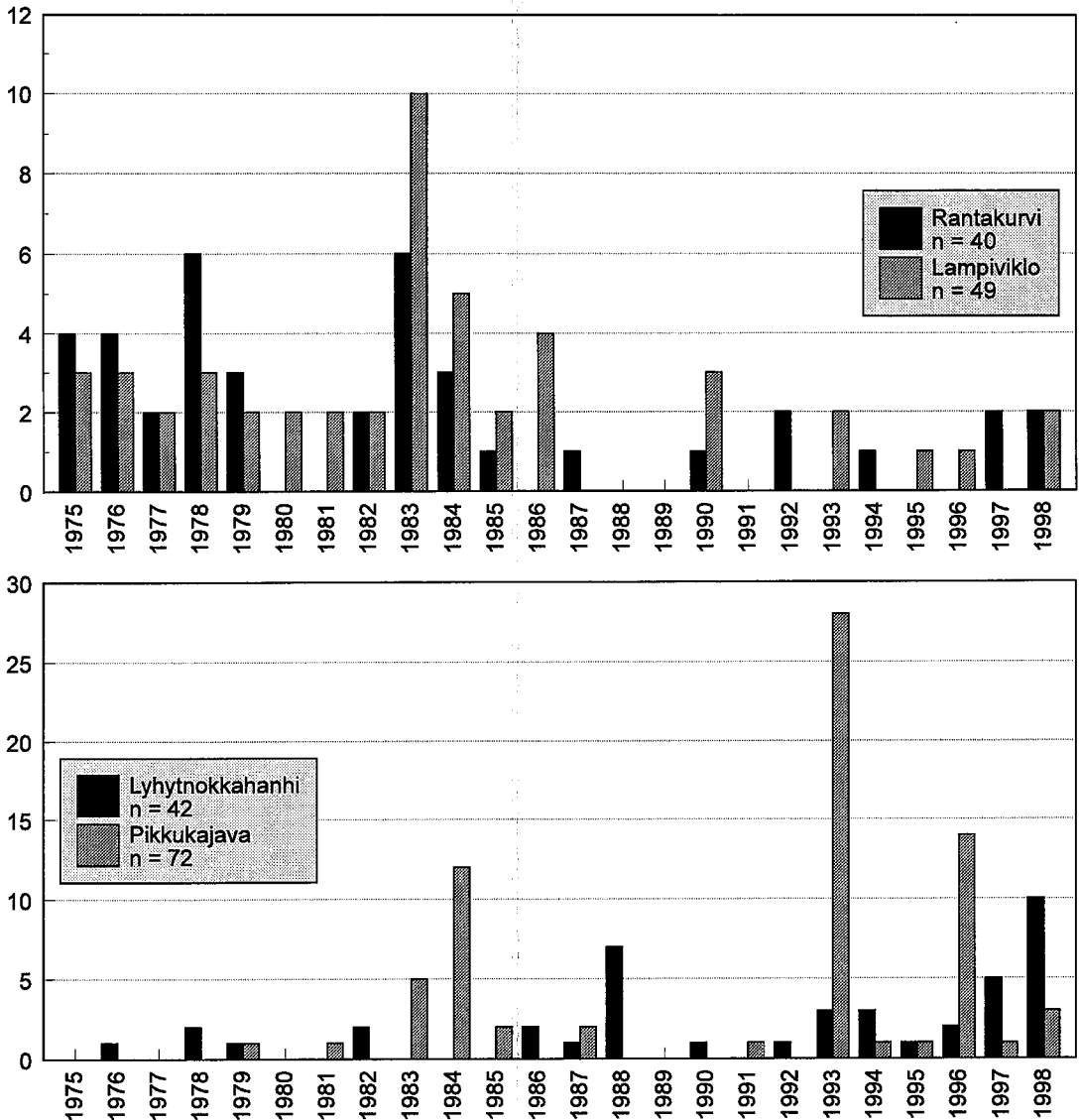
***Tuhkaskälökki *Larus (f.) heugli-
ni ja L. f. intermedius/graellsii* (?A)**

21.4. Joe Rantakylä 1 ad p p (KLi,LL)

26.4. Out Sismjärvi Lahdenjoen-
suo, 1 ad p (HH,OG)

4.8. Joe Vehkalahti 1 ad p (PZ) ja Joe
Kontiosuo 1 2-3kv p (PZ,TT)

Vaikka 'tuhkaskälökki' edelleenkin
valitettavasti epäselvän laji/alalaji-
statuksen takia kärsii siitä, että kaikkia
tehtyjä havaintoja ei katsota ilmoitta-
amisen arvoisiksi, oli 1998 vain muuta-
malla havainnollaan ilmeisesti todelli-
suudessaakin tavanomaista vähäisem-
män esiintymisen vuosi. RK on pit-

Kuva 1. Rantakurvin ja lampiviklon (ylempi kuva) sekä lyhytnokkahanhen ja pikkukajavan esiintyminen Pohjois-Karjalassa vuosina 1975-1998

Lauusentoua esittelee Rääkkylän Sintsissä kesä-heinäkuun vaihteessa -98 sirisyt viirusirkkalintu. ©Hannu Eskonen

kään pohtinut nimikkeen statusta kat-sauksissaan ja on hiljattain päätenyt siihen, että se ei tarkasta havaintoja (Lindroos & Luoto 1999). Toisaalta koska alalajien määrittämistä ja erot-tamista toisistaan ei ole lopullisesti ratkaistu (Rauste 1999), on Pohjois-Karjalassa havainnot katsottu per-rustelluksi pyrkiä kokoamaan ja tar-kastamaan (ks. Zetterberg 1999), jotta 'tuhkaskelälökkikysymyksen' edel-leenselvittely voisi perustua muuhun kuin 'mutu'-metodiin.

23.4.-2.5.1996 Joe Rantakylä 1-2 ad jp
p (KLi ym.)
24.-25.4.1997 Joe Rantakylä 1-2 ad jp
p (KLi, HKo)

***Pikkukajava**

Rissa tridactyla (69,3)

8.5. Vär Sääperi 1 2kv p/NE (Harri,
Jari ja Markus Miettinen)
18.10. Rää Vuoniemi 1+1 1kv SE
(HKo, KLe, PH)

Syysesiintyminen ei liene sittenkään niin säännöllistä, kuin muutamien 80- ja 90-luvun syksyjen perusteella aikoi-naan arveltiin. Itseasiassa 1980- ja -90-luvuilla on ollut vain neljä vuotta (1983, -84, -93 ja -96), jolloin lajia on syksyllä tavattu enemmän kuin kaksi

yksilöä. Nollasyksyjä tuona aikana on ollut peräti yhdeksän. Kevähavainto on vasta neljäs.

***Räyskä *Sterna caspia* (31,5)**

7.5. Joe Noljakka Aavaranta 1 W (PZ)
7.5. Joe Leveälahti 1 p (HKo, AP)
7.5. Out Sismajärvi, Lahdenjokisuu
3 p (Harri, Jari ja Markus Miettinen)

Erikoinen ryntäys, peräti kolmella taholla samana päivänä! Toiseksi paras esiintyminen kautta aikojen. Havainnoista liki puolet on toukokuulta, eniten juuri kuun alusta.

***Pikkutiira *Sterna albifrons* (3,1)**

4.9. Joe Hoytiäisen kanavan suisto
1kv p 8.45-13.40 (AL, UP, PZ ym)

Kovan luokan harvinaisuus, maakun-nan vasta kolmas havainto kautta aikojen! Ensihavainto lajista tehtiin samassa paikassa heinäkuussa 1977. Toinen havainto kahden yksilön voimalla vuonna 1985, sekin heinäkuussa ja Joensuussa. Aikaisemmat ha-vainnot ovat koskeneet ad-yksilöitä.

***Pikkuruokki *Alle alle* (2,1)**

28.10. Rää Vuoniemi 1 tp S (PZ)

Ensimmäinen elävästä yksilöstä tehty havainto maakunnasta, tästä pikkurui-sesta valtamerilinnusta. Lajilla oli Suo-

nessa 1998 täysin poikkeuksellinen in-vaasio, yhteensä havaittiin peräti 58 yksilöä (Lindroos & Luoto 1999), joka on yli viidesosa kaikkina aikoina yhteensä havaituista. Samana syksynä PK:n miehet olivat todistamassa en-nenkokematonta pikkuruokkimuuttoa myös Pohjois-Karjalan 'rajanaapuris-sa', Vienanmeren rannalla, jossa 8.11. parissa tunnissa nähtiin 30 muuttavaa pikkuruokkia (A.Parviainen suull.)!

****Idänkäki *Cuculus saturatus* (0,1)**

24.5.-15.7. Lie Savijärvi 1Ä (v,ä)
(maallikot, KLi ym)

Vuosikymmeniä odotettu lisä Pohjois-Karjalan ja Suomen lajilistaan! Koko Länsi-Euroopan ensimmäinen idän-käki oli puputellut jo yli kuukauden Lieksan takaperällä, ennenkuin tieto kantautui lintuharrastajien ulottuville juhannuksen jälkeen! Linnun laajalla reviiirillä olikin tämän jälkeen päivys-täjiä ympäri Suomen ja Euroopan varmaankin joka yö pitkälle heinäkuulle. Kesäkuun lopulla löytyi Karstulasta toinenkin yksilö. Lieksan idänkäen tarkemman löytötarinan on julkaissut Lappi (1998) Siipirikossa. Mainitta-koon ennakkotietona, että idänkäet, oletettavasti samat yksilöt palasivat täsmälleen samoille reviiireille Liek-

saan ja Karstulaan myös seuraavana kesänä -99!

****Lyhytvarvaskiuru**

Calandrella brachydactyla (1,2)

3.5. Toh Valkeasuo 1 p (HKO,MH, TN,Hannu Luotonen ym)

8.5. Vär Uusikylä 1p (PH)

Kovan luokan harvinaisuus, sillä kyseessä on ARK:n toiminta-ajan (vuodesta 1975 lähtien) vasta toinen ja kolmas havainto maakunnasta! Kenties lyhytvarvaskiuru tavataan tulevaisuudessa useammin myös Pohjois-Karjalassa, sillä koko maan mittakaavassa on viime vuosina havaittu selvää runsastumista (Lindroos & Luoto 1999).

****Sitruunavästäräkki**

Motacilla citreola (7,1)

4.8. Vär Niirala 1 1kv p (PZ)

1990-luvulla on tavattu viisi Pohjois-Karjalan sitruunavästäräkeistä, kun 1980-luvulla tavattiin vain kerran! Vaikka määrittystietouden lisääntyminen selittää osansa kasvaneista havaintomääristä lienee laji todellisuudessaakin pikkuhiljaa runsastumassa. Koko Suomessakin vuosi oli ennätysellinen peräti 35 yksilöllä (Lindroos & Luoto 1999). Parhaat mahdollisuudet yhyttää laji meillä ovat loppukesällä ja alkusyksyllä, tähänastisista havainnoista vain yksi on tehty keväällä.

***Sinipyrstö**

Tarsiger cyanurus (13,6)

4.6.-5.7. Lie Vankovaara 1 2kv ♂ Ä ja 1 ♀-puk (4.6.) p (HKO,PF,PP ym)

23.6.-4.7. Lie Tolkeenvaara 1 2kv ♂ Ä (AK,HKO,PF ym)

28.6. Lie Savijärvi Ä1 (HKO,PF, Melchert Schlochtern)

25.6.-2.7. Ilo Koivusuo Pieni Pirhunvaara 1 2kv koiras Ä (HKO,PF,PZ)

5.-7.7. Lie Koli 1Ä (PF)

Jo toinen hyvä sinipyrstövuosi peräjälkeen, jääden kuitenkin yksilömäärässä puoleen edellisestä vuodesta. Tosin ilman pohjantikkatutkijoiden retkeilyä ikimetsien riveissä olisi havaintomäärä jäänyt varmaankin varsin olemattomaksi! Lajin 'massat' saapuvat pitkältä muuttomatkaltaan vasta kesän jo alettua, vaikkakin jokunen havainto on jo toukokuun puolivälistä lähtien.

***Sepelrastas**

Turdus torquatus (16,3)

19.4. Joensuu Kontiosuo 1 ad ♂ p (TT)

25.4. Kit Kiteenlahti 1p (T.Vuorinen)

17.10. Kit Hyypii 1p (MH,K.Hildich) Vuotuinen esiintyminen 0-2 yksilöä, parhaana vuosi 1995 viidellä yksilöllä. Huhtikuun loppu selkeästi päämuuttoaikaa (9 yksilöä), syksyinen havainto on ensimmäinen.

***Hippiäisuunilintu**

Phylloscopus proregulus (8,1)

11.10. Joe Noljakka Aavaranta 1 p (PZ)

Aamukahvipinnojen aatelia! Vasta toinen havainto 1990-luvulta, 80-luvulla tavattiin kolmena vuonna kaksikolme yksilöä, lähes kaikki rengastuksen yhteydessä. Kaikki havainnot ajoittuvat syyskuun lopun ja lokakuun lopun välille.

***Taigauunilintu**

Phylloscopus inornatus (24,0)

21.9.1991 Joe Höytiäisen kanavan lintuasema 1r (AL).

Tämä vanha havainto nostaa vuoden 1991 yksilösumman kolmeen. Vuonna 1997 laji tavattiin kahdesti.

***Hippiäis-/taigauunilintu (0,1)**

Phylloscopus proregulus/inornatus

4.10. Joe keskusta 1p (HKO)

****Viirusirkkalintu**

Locustella lanceolata (4,2)

25.6.-1.7. Rää Sintsi 1Ä (v) (MH,HE ym.)

29.6.-6.7. Kon liksenniitty 1Ä (ä) (KLi, J.Nummelin,PZ ym)

Ennätysellinen itäisen eksoottisen kesälaulukuoron jäseniä nämäkin. Viirusirkkalinnut saapuvat vasta aivan kesäkuun loppusa ja laulukausi voi jatkua elokuun alkuun. Aikaisin havainto on 18.6., neljä havaintoa juhannuksen perään 25.-29.6. Koko maassakin esiintyminen seitsemällä yksilöllä oli ennätysellinen (Lindroos & Luoto 1999). Tietävästi kerran aikaisemminkin maakunnassa on sirisyt kaksi yksilöä samana kesänä, mutta valitettavasti toisesta näistä havainnoista ei vielääkään, huolimatta lukuisista pyynnöistä, ole saatu ilmoitusta.

****Ruokosirkkalintu**

Locustella luscinioides (3,1)

20.-21.5. Lip Hepolahti 1Ä (VJ,JV, A.Sandstedt)

Kaikki havainnot lajista ovat 1990-luvulta ja viittaavat lajin enentymiseen pikkuhiljaa. Havainnot ovat koskeneet laulavia lintuja ja ajoittuvat kaik-

ki loppukevälle, aikavälille (ensihavainto) 18.5.-1.6. Koko maassa tavattiin vuonna 1998 yhteensä viisi yksilöä (Lindroos & Luoto 1999).

****Pikkukultarinta**

Hippolais caligata (7,5)

6.-7.6. Lie Riikolanlampi 1Ä (ML, PH,HPö ym)

15.-27.6. Joe Kontiosuo 1Ä (HKO,PZ, H.Kormano ym)

27.6.-12.7. Pyh Niva 1♂ Ä (HKO, Melchert Schlochtern,PZ ym)

28.6.-20.7. Joe Hoytiäisen kanavan suisto (PH,AL,OG ym)

7.7. Pyh Niva 1Ä (toinen yksilö) (Markku ja Biti Ojala)

Maakuntamme itäisen eksoottisen kesälaulukuoron tunnuslaji, jonka aivan ennätysellinen esiintyminen lähes kaksinkertaisti meillä tavattujen yksilöiden määrän! Koko maassa tavattiin näiden lisäksi vain kaksi yksilöä (Lindroos & Luoto 1999)! Pikkukultarinnat saapuvat yleensä vasta kesäkuun puolivälin tienoissa, vaikkakin aikaisin (ja samalla koko maan aikaisin) havainto on jo 21.5. Nivan havainto osoittaa, että uusia yksilöitä liikkuu maastossa vielä heinäkuun alussakin.

***Viiksitimali**

Panurus biarmicus (2,22)

1.11. Joe Hoytiäisen kanavan suisto a13NW (PZ,Pirjo Saramaki)

1.11.-27.12. Lip Mattisenlahti 2♂ 2♀ 1 p (VJ,HKi,PH ym)

5.11. Joe Hoytiäisen kanavan suisto 4p (AL,EV)

Tätä ennen vain yksi havainto maakunnasta, Outokummussa kaksi vuotta aikaisemmin. Tietävästi Mattisenlahdessa tavattiin useampikin yksilö, mutta vain viidestä saatiin kuvaus. Lajilla oli poikkeuksellisen runsas syysdispersio, havaintoja tehtiin sisämaassakin lukuisissa paikoissa.

****Isolepinkäinen alalaji homeyeri**

Lanius excubitor homeyeri (0,1)

30.10. Joe Hoytiäisen kanavan suisto 1ad r (v) (AL,PZ,PP ym)

Ensimmäinen kerta kun silmiinpistävän kirjavan ulkonäön omaava kaakokaisen alalajin yksilö saatiin määritettyä Suomessa! Myöhemmin kylläkin ilmeni, että aikaisemmin samana syksynä oli Lågskärin lintuasemalla valokuvattu samanlainen yksilö, mutta määrittäminen oli tuolloin jäänyt tekemättä. Tietävästi alalaji on joitakin vuosia sitten tavattu myös Kristiinankaupun-

gissa. Esiintymisaluetta on Bulgaria, Ukraina ja Etelä-Venäjä.

Pikkulepinkäinen *Lanius collurio*
11.-20.10. Joe Noljaikka Aavaranta 1
1kv p r (PZ,AL)

Havainto tarkastettu ennätysmyöhäisen ajankohdan vuoksi.

***Aro-/pikkulepinkäinen**

Lanius isabellinus/collurio

5.11. Joe Noljaikka Höytiäisen kanavan suisto 1 (AL)

Havainto pienestä lepinkäisestä näin myöhäisenä ajankohtana ansaitsee erityishuomion. Linnussa oli piirteitä, jotka viittasivat arolepinkäisen suuntaan. Vain lyhyen aikaa nähdyn linnun määrittämisessä ei voinut sulkea pois myöskään idänpikkulepinkäisen *Lanius cristatus* mahdollisuutta.

***Nokivaris x varis**

Corvus c. corone x cornix

10.9.-3.10.1997 (HKi,AP,TT ym) ja
14.9.-9.10.98 Toh Saario 1p (HKi, KLi,AP ym)

Variksen osuudesta tämän yksilön

perimään kieli kaulansivulla näkynyt harmahtava laikku.

***Vuorihemppo**

Carduelis flavirostris (24,3)

16.-27.11. Joe Kontiosuon jäteasema
3p (HKO,PZ)

Viimeaikoina lähes jokavuotinen, vuonna 1997 tavattiin jopa 12 yksilön parvi! Sen sijaan ennen -90-lukua havaintoja vain neljästä yksilöstä.

***Pikkusirkku**

Emberiza pusilla (22,5)

30.5 Joe Höytiäisen kanavan suisto
1Ä (reviiri) (PZ,PH)

3.6. Joe Höytiäisen kanavan suisto
1♂1♀ (naaras r) (AL)

6.6. Lie Kitsi 1Ä 1 (PZ,KN,TT)

Kolmella reviirillä kaikkien aikojen paras vuosi Pohjois-Karjalassa! Kaikki havainnot lajin saapumisen päävaiheesta kesäkuun alusta. Lajin todellinen esiintyminen maakunnassa lienee kuitenkin runsaampaa, lyhyt laulukausi ja vähän retkeilyt elinympäristöt ovat pitäneet vuotuiset havaintomäärät alhaisina.

VÄHÄLUKUISET LAJIT

Harmaahaikara

Ardea cinerea (165,6)

22.7. Kit Järvenpää 1p (MH).

27.7.-5.8. Out Vuonos 1 p (LV,AV, HKi ym)

4.8. Pyh Niva, heikkokuntoinen lintu hoitoon (Pekka Pitkänen/PP).

5.8.-6.9. Joe Höytiäisen kanavan suisto 1p (UP,AL,TT ym)

15.8. Lip Särkijärvi 1 p (VJ).

17.8. Joe Ukonlahti 1 1kv S/p (HKO)

Tavanomaista vähemmän, kuten edellisvuodenakin. Havaintojen keskittyminen loppukesään tyyppillistä.

Kattohaikara

Ciconia ciconia (135,3)

3.5. Vär Uusikylä 1 kiert/SSE (HKO, MH, HKi ym.)

13.6. Kitee Puhos 2p (MH, HKO, J. Haaksluoto).

Tämäkin haikaralaji esiintyi tavanomaista vähälukuisempana. Edellisvuonna lajia ei tavattu lainkaan.

Merihanhi *Anser anser* (91,16)

16.4. Pyh Mulon pallukka 2 E (JP)

26.4. Vär Sääperi 1p (RT)

26.-28.4. Out Sysmäjärvi 1p (HLV, UP,AV)

30.4. Lip Ahonkylä 1 p (PZ,TZ)

1.5. Rää Oravilahti 2 p (MH, HKO, KLi ym)

15. Lip Ahonkylä 2p (AV)

10.5. Vär Sääperi 1 p (MH, TN)

11.5. Vär Niiralan pelot, 1 p (PZ)

12.5. Lip Papelonsaari 5p (HKO, AP).

Merihanhilla hemmotellaan nykyään maakunnan havainnoijia, heti edellisen erinomaisen vuoden perään vieläkin runsampi esiintyminen.

20.9.97 Kit Puhos Koivikko 1 p (JV)

Havainto tarkastettiin, koska kyseessä on ensimmäinen syyshavainto maakunnasta! Havainto kasvatkaa vuoden 1997 merihanhisumman viiteentoista yksilöön.

Harmaasorsa *Anas strepera* (70,7)

27.4. Joe keskusta Pielisjoki 1♂1♀ p (HKO, KLi, PZ ym)

27.4. Joe Höytiäisen kanava 2 ♂ p (OG, UP)

28.4. Out Sysmäjärvi Jakaranniemi, 1♂ p (AV).

1.5. Lip Ahonkylä 1♂ p (AV)

10.5. Toh Tammalahti 1♂ p (MH, TN)

Esiintyminen määrältään ja ajoittumiltaan normaali.

HYLÄTYYT HARVINAISUUSHAVAINNOT / Rarities records not accepted

****Pikkujoutsen rotu** *columbianus*

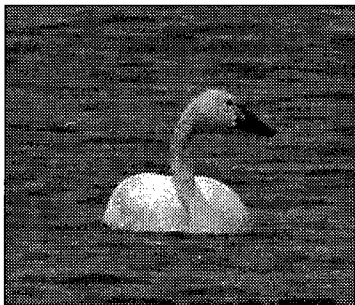
Cygnus (c.) columbianus

7.-10.5. Joe Utran kanava-Paritsanlahti
1 +2kv p

***Lyhytnokkahanhi**

Anser brachyrhynchus

27.9. Joe Höytiäisen kanavan suisto
1SW

Tätä Joensuun Utrassa 7.—10.5.1998 viihtynyttä yksilöä ei voitu hyväksyä amerikkalaiseksi *columbianus* rodun edustajaksi, koska risteymän mahdollisuutta euraasialaisen *bewickii* rodun kanssa ei voitu sulkea pois.

©Tuomo Toivanen

****Arosuohaukka** *Circus macrourus*

26.4. Lip Ahonkylän pelot ♂ p

29.4. Vär Uusikylä Hopeakallio 1 ad ♀ N

30.4. Vär Uusikylä 2-3kv ♀ N

***Aro-/niittysuohaukka**

Circus macrourus/pygargus

26.4. Joe Höytiäisen kanavan suisto
1 ♀-puk NE

***Kotkalaji** *Aquila clanga/pomarina/nipalensis/heliaca*

(Pikkukilju)kotka 25.4 Kes Mäntyniemi 1 ad N

(Pikku)kiljukotka 2.5. Rää Haapasalmi ja Mensu 1NW

Kilju/pikkukiljukotka 3.5. Vär Sääperi 1NNW

***Iso-Falco**

Falco rusticolus/peregrinus yms.

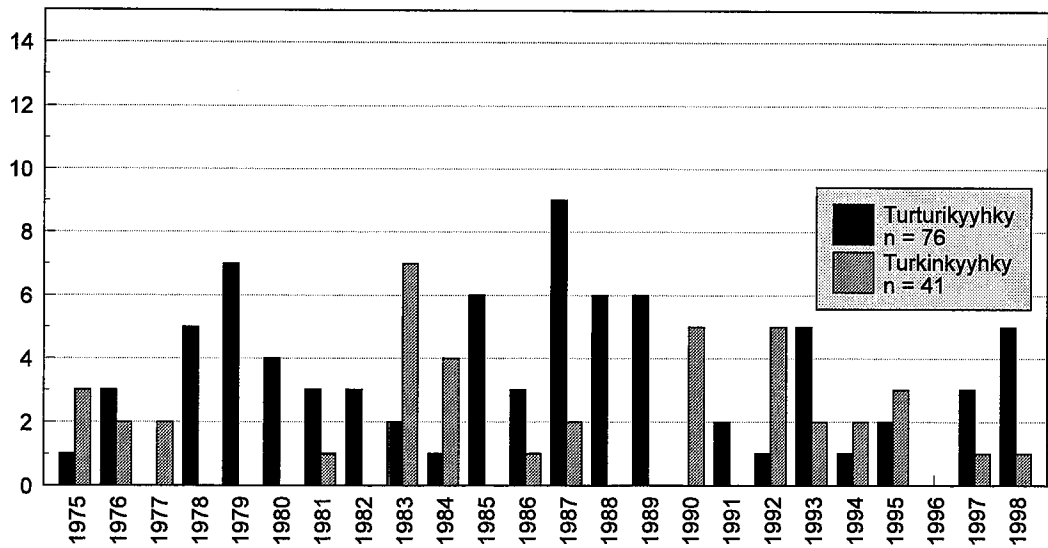
3.4. Kon Jakokoski Nälkövaara 1

***Pikkukajava** *Rissa tridactyla*

26.4. Rää Haapasalmi 1 2kv NW

****Pikkukultarinta** *Hippoboscus caligata*

1.7. Kit Muljula

Kuva 2. Turturi- ja turkinkyyhky esiintyminen Pohjois-Karjalassa vuosina 1975-1998

Allihaahka

Polysticta stelleri (312,75)

- 29.4. Kon Jakokoski 15p 8♂7♀ (MPi)
 30.4. Rää Vuoniemi 37p 17♂20♀ (MH)
 1.5. Rää Oravilahti 1p ♂ (HKo,MH, TN ym)
 7.5. Joe Paritsanlahti 15p 6♂9♀ (HKo,AP)
 8.5. Toh Peijonniemenlahti 2p ♂ (HKo,PH,HPö)
 11.5. Joe Höylas 5p 1♂4♀ (AL).

Oravilahden lintu viihtyi täysin poikkeuksellisessa ympäristössä, mullospellon tulvalammikossa! Kokonaissummaltaan erittäin hyvä vuosi, mutta poikkeuksellista oli syystalvisten havaintojen täydellinen puuttuminen.

Haarahaikka

Milvovus migrans (112,14)

- 26.4. Kit Muljula 1 kiert/N (MH)
 28.4. Värsilä Sääperi 2m (HKo,HPö, PM)
 29.4. Vär Sääperi 1 kiert (MH,HKi)
 8.5. Vär Uusikylä 1m (PH ym.)
 10.5. Nur Aronsalmi Lukanpuro 1 m (AV)
 10.5. Vär Sääperi 1 kiert (MH,TN)
 19.5. Kit Hatunvaara, 1 S (PZ)
 22.5. Lip Särkijärvi 1kiert/S (HKo, VJ)
 4.6. Kon Pitkäranta 1 kiert (Taisto Huutokari ja Jaakko Kanerva).
 10.6. Vär Sääperi 1 NE (Jouko Vuokko/HKi)
 11.6. Lie Kitsi 12kv p (Mikko Pöyhönen, Jouko Hiltunen)

- 11.6. Nur Kuikka 1 kiert (Mikko Pöyhönen, Jouko Hiltunen)
 16.7. Kit Sopenuon kaatopaikka 1 kiert (Jyrki Erra, Mike Henking, HKi)
 Vuotuinen havaintomäärä vakiintunut hieman toiselle kymmenelle, myös 1997 ja 1995 tavattiin 14 lintua. Havainnot tehdään järjestään kevät-puolella, tai harvemmin keskikesällä, syyshavaintoja lajista tehtiin viimeksi vuonna 1995.

Heinäkurppa *Gallinago media* (122,8)

- 4.9. Rää Haapasalmi 1p (MH)
 12.9. Vär Uusikylä 1p (MH)
 12.9. Pyh Mulon pellot 1p (MH)
 20.9. Joe Höytiäisen kanava 1p (UP)
 20.9. Joe Rantakylä 1p (HHö)
 25.9. Kit Kiteenlahti 2p (MH)
 5.10. Out Jokipohja 1 1kv p (AV)
 Viime aikoina määrissä on ollut suurta vaihtelua, yllättäen vuosina 1997 ja 1995 lajia ei tavattu lainkaan!

Mustapyrstökuiiri

Limosa limosa (86,6)

- 29.4. Vär Hopeakallio 1m (PZ,HKi, MH)
 30.4. Lip kk tulvapelto 1p (AP)
 1.5. Lip Ahonkylä 1p (AV)
 12.5. Vär Uusikylä 1p (HKi)
 7.-9.5. Kon Pitkäranta 1p (HKo,AP, PZ)
 23.7. Vär Sääperi 1p (HKi, Konsta Kivivuori)
 Määrältään ja ajoittumiseltaan totutunkaltainen vuosi. Lajista on myös joitakin aikaisempiakin havaintoja sy-

dänkesältä.

Mustatiira *Chlidonias niger* (92,6)

- 19.5.-17.7. Kit Päätyenlahti ja Kiteenjärvi 2 ad 1 1kv (PZ, MH)
 23.5.-9.6. Pol Matkalahti 1 jp p (RT, ML)
 14.6. Kit Muljula 1 kiert/p (MH)
 23.6. Lip Viinjärvi Viinjoensuu 1 ad jp p (VJ)
 Pohjois-Karjalassa laji on melkoisesti runsastunut viimeaikoina, edellisvuodenkin tavattiin kuusi yksilöä. Kiteellä onnistui mitä ilmeisimmin jo toinen pesintä 1990-luvulla! Polvijärven esiintymispaikka näyttää todella vakiintuneen. Lajin kannankehitys Suomessa on pitkään ollut nousujohtainen, mutta koko Euroopan mittakaavassa on todettu selvää taantumista (Väisänen ym. 1998).

- 5.6.1996. Pol Matkalahti 1p (RT)
 Vuoden 1996 havainto on hyvä paikka: ko. vuodelta ei ole Pohjois-Karjalasta muita havaintoja lajista!

Uuttukyyhky *Columba oenas* (64 vuodesta 1988,12)

- 12.4. Joe Höylas 1m (AL)
 1.5 Vär Niirala 1p (HKi, TT)
 3.5. Lip Ahonkylä 1p (PZ, TZ)
 26.9. Joe Marjala 1 m (AL)
 30.9. Joe Höylas a8 NW (AL, MH)
 Ilman Joensuun hämmästyttävää suurparvea vuosi olisi jäänyt tavomaisen heikoksi tälle uhanalaiselle lajille.

Turkinkyyhky*Streptopelia decaocto* (40,1)

18.7.-2.1.99 Vär Niirala-Sääperi 1 p (v) (Jaakko Varonen, HKI ym)

Kierteli mm. viljavarastoilla ja häiritsi kyntöhommia. Vasta toinen havainto Värtsilästä, edellinen vuodelta -95.

Turturikyyhky*Streptopelia turtur* (71,5)

19.7. Out Valkeavaara 1p (v) (Antti Below)

18.9. Kon Pyytivaara 1p (KLe)

19.9. Vär kesk.-Sääperi 1 1kv kiert (HKI)

20.9. Kon kk Räsäläntie 1p (HH)

4.10. Vär Sääperi 1p (Jyrki Erra/ilm. HKI)

Ilahduttavan runsaasti havaintoja tästä maakunnassa viime aikoina selkeästi vähentyneestä (Zetterberg 1999) hurisijasta! Erikoista oli havaintojen lähes täydellinen keskittyminen syksyyn, takavuosien runsaamman esiintymisen aikaan lintuja tavattiin eniten loppukevällä ja alkukesällä. Tämän pitkällä aikavälillä Suomessa suuresti runsastuneen lajin kannankehityksessä on viime aikoina ollut notkahdus, jonka syynä pidetään kuivuutta talvehtimisalueilla Sahelin ja Sudanin savannivyöhykkeellä Saharan eteläpuolella (Väisänen ym. 1998).

Harjalintu *Upupa epops* (37,2)

6.-11.10. Joe Linnunlahti 1p (PZ ym)

3.11. Juu Lahovaara 1p (Vilppu Räsänen/HL)

Lajin esiintyminen on vuosikymmenestä toiseen jatkunut tasaisen satunnaisena. Valtaosa linnuista on havaittu syys-lokakuussa, keväältä on havaintoja vain kuudesta yksilöstä.

Harmaapäätikka *Picus canus* (?20)

XII/97-I/98 Kit Piimäjärvi 1 (Kaler-vo Rinne/HKI)

talvi 97/98 Kon Suontaus 1♂1♀ p (Risto Komu)

talvi -98 Lip Kiessalo 1 ♀ p (maallikko/PZ)

6.-8.1. Ilo Julunniemi 1 p (Joel Palviainen/PP)

10.1. Lip Kontkala Hirvolanvaara 1 p (maallikko/JK)

11.-19.1. Kit Kantosyrjä 1 ♀ (Eila Lappalainen/HKI)

15.1. Kon Romo Kirjavaara 1 p (L.Kurki/MP)

tammikuun loppu Rää Haapasalmi 1 p (Marko Visala).

tammikuu Lip Roukalahti 1 p (KR/PP).

tammikuu-9.2. Toh Tenka 1♂ (Jouko Jääskeläinen/HKI)

14.2. Out Lukanvaava 1♀ p (PZ)

II-III Rää Löttölä 1p (M.Väistö/MH)

II-III Rää kirkonkylä 1p (HE/MH)

II-III Rää Rasivaara 1p (HE/MH)

10.3. Pol Kylylahti 1p (maallikko/HPö)

22.-24.3. Kon Pyytivaara 1p (Annikki Oksanen)

1.-2.4. Kon Romo, 1♂1♀ p (Lauri Kurki /MP)

2.-6.4. Toh Uusi-Värtsilä 1♀ p (Teija Hyttinen/HKI)

Havaintoja runsaasti, yhtä enemmän kuin edellisvuotena. Lajin osalta lie-neeikin nyt päästy varsin hyvään ilmoituskattavuuteen. Havaintoja kertyy lähes pelkästään talvikaudelta sekä jokunen harva muuttokausilta. Kesäkaudella laji on todellinen harvinaisuus, havaintoja on vain jokunen: Juuasta 30.6.1920 (von Haartman ym. 1963), Polvijärveltä 3.7.1984 ja Tohmajärveltä 2.-11.6.1987 (Matero ym. 1996). Olisi mielenkiintoista tietää mistä nämä talvivieraat ovat peräisin, Venäjän puoleltako? Tuskin kuitenkaan Lounais-Suomesta, jossa lajin päälevinneisyys maassamme on.

talvet 95/96 ja 96/97 Kii Tölppä 1 ♀ (Sylvia Lantela/HKo).

n.15.12.97 Rää Marjokangas, 1 p (Inkeri Stranden).

Nämä vanhat havainnot mukaanluki- en vuoden 1996 yksilömäärä on neljä ja vuoden 1997 puolestaan 19.

Harmaapäivihertikka *Picus sp.*

XII 97 ja III-puoliväli 98 Rää Löttölä, 1p (K.Väistö/MH).

Valkoselkätikka*Dendrocopos leucotos* (78,12)

X/97-II/98 Joe Karhunmäki 1 p (Pekka Lumatjärvi/AL)

talvi -97/98 Kon Suontaus 1♂1♀ p (Risto Komu/VMS)

talvi -98 Kon Venejoki Aavaranta 1 p (Eelis Romppanen/KV)

17.1.-15.2. Lip Kiessalo 1p (JM,VJ ym)

1.3.-23.4. Joe Noljaikka Koivuvaara-Höylas 1 2kv ♀ p (r 29.3.) (OG,AL, HH ym)

25.3. Kon/Pol Teerisaari, +3kv ♀ r (HH,OG).

III Kon Pyytivaara tuoreita syömäjälkiä (VMS/KV)

8.4. Pol Mäntyniemi-Joutenlahti 1♂1♀ p (VMS)

IX Joe Siilainen-Aavaranta 1 (Pertti Huttunen)

14.11. Kon Selkie 1 ♀ kiert (HKo)

Esiintyminen oli melko tarkkaan samaa luokkaa kuin edellisvuonna. Tämän uhanalaisuutensa takia tarkan seurannan ansaitsevan lajin esiintymisestä lienee saatu nyt melko kattava kuva.

n.15.12.97 Pyh Suhmura 1 (Reijo Ahonen/PZ).

Havainto kasvattaa vuoden 1997 yksilömäärän yhteentoista.

Kangaskiuru *Lullula arborea* (34,8)

11.4. Out Sismäjärvi 1 N (AV,LV)

19.4. Kes Salokylä 1 (MH, HK)

21.4. Rääkkylä Haapasalmi 1 (MH)

22.4. Out Sismäjärvi 1m (RT ym.)

22.4. Kes Mäntyniemi 1m (MH)

25.5.-30.6. Kon Lehmo Jaamankangas 1Ä1p (TT,UP ym)

28.6 Lie Pankajärvi 1Ä (Hanu Hellsten)

Ilahduttavan hyvä esiintyminen tällä maakunnassa erittäin uhanalaisiin kuuluvalla lajilla (Matero ym. 1996). Normaaliin tapaan valtaosa havainnoista kevtämuutolta. Erityisen mielenkiintoinen oli Lieksan pesimäaikainen havainto, onhan se ainoita maakunnan pohjoisosista ja samalla eräs koko Suomen pohjoisimmista! Lieksasta ainoa pesimäaikainen havainto ennen tätä on vuodelta 1965 (von Haartman ym. 1962). Viime vuosikymmeninä ainoat soidinhavainnot on tehty maakunnan keskiosassa Jaamankankaalla.

Tunturikiuru *Eremophila alpestris* (201 vuodesta 1988,23)

23.4. Lie Vieki 4 p (AK)

25.4. Vär Hopeakallio 1 NE (PZ, HKI,TZ)

25.4. Vär Sääperi 2p (JP)

26.-27.4. Joe Ukonlahti 3p (JRu,KLi, LL)

29.4. Vär Uusikylä 1m (PZ,MH, HKI)

1.5. Vär Uusikylä 1 kiert/p (HKI, MH,PZ)

1.5. Out Alavi 1 (AV)

2.-5.10. Joe Linnunlahti 1-3 p, lisäksi 4.10. 1 p/SE (HKo,AV,JP)

5.10. Joe Höylas 1 NW (AL,M. Ruti)

7.10. Joe Linnunlahti 4 p/SE (PZ)

8.10 Vär Sääperinranta 2p (AP,AV)

Havaintomäärä samaa luokkaa kuin aikaisempinakin vuosina 1990-luvulla. Viime aikojen paras vuosi oli 1995 40 yksilöllä.

Pikkusieppo*Ficedula parva* (102,34)

- 28.4. Joe Koivuniemi 1♂ p/m (UP)
 16.5. Kon Puntarikoski 1Ä (HH).
 22.5.-17.7. Lie Patvinsuo Autiovaara yht. 7p, joista 5Ä (3 ad 2 2kv ♂) (AJ, JR, HKo ym)
 28.5. Kes Varmo Ä1 (HPö)
 toukokuu Out Mineraali Ä1 (HPö)
 13.5.-10.6. Kon Pyytiavaara Koivusilansuo 1-2Ä ja 4.8. 1ad ♂ 1 ♀ p (VMS)
 28.5. Kes Salokylä 1Ä (MH)
 29.5. Lie Kitsi Jäkäläkangas Ä1 1♀ p (VMS)
 30.5.-3.6. Lip Härkinvaara Pohjalampi 1 Ä (PZ,TZ)
 3.6. Lie Porovaara Ä1 (HKo,PF,Melchert Schlochtern)
 4.6.-13.6. Lie Vankonvaara 5-6Ä (HKo,PF,Jari Kouki ym)
 6.-28.6. Lie Tolkeenvaara 1Ä (ML, PH,HPö ym)
 6.6. Lie Haapahaasianvaara 1♀ p (ML,PH,HPö)
 9.6. Lie Kitsi Kalliovaara 1 Ä (PF, HKo,Melchert Schlochtern).
 10.6. Ilo Koivusuo Pieni Pirhunvaara 3 Ä (PF, HKo ym).
 11.-29.6. Kon Jakokoski 1Ä (VMS)
 15.7. Out Kuusjärvi 1♂1♀ (AL)

Todella ilahduttavaa ilmoitusaktiivisuuden nousua! Muutama vuosi tätä rataa, niin tietämys lajin nykyesiintymisestä maakunnan ikimetsien riveissä saadaan päivitettyä ajantasalle! Tämä eteläinen aarnimetsiin mieltynyt laji luokitellaan Suomessa silmälapidettäväksi ja linjan Jyväskylä-Joensuu pohjoispuolella miltei ensiluokan harvinaisuudeksi (Väisänen ym. 1998). Esim. Lieksan lukuisten havaintojen perusteella tätä käsitystä on muutettava. Maakunnassa 1998 havaittujen pikkusieppojen määrä on hyvin korkea myös verrattuna koko maassa vuosina 1980-91 tilastoituihin 30-110 reviiriin (Väisänen ym. 1998). Joensuun havainto 28.4. on tarkastettu kuvauksen kanssa ennätysvarhaisen ajankohdan vuoksi.

Kultasirkku *Emberiza aureola* (? ,3)

- 9.-11.6. Vär Sääperi 1Ä (Jari Helstola,PZ) ja siirtyneenä 14.6.-8.7. Vär Uusikylä, 27.6.-5.7. 1 ♀ (HKi ym)
 21.6. Kon Satamalahti 1Ä (KLE)
 Vaikka on todella ilahduttavaa, että Kontiolahden vanhalla esiintymispaikalla pitkästä aikaa taas havaittiin tämä heleä-ääninen maakuntamme tunnuslintu, on lajin kannankehitys meillä muutoin (ja Suomessa) pelk-

kää kärsimysten tietä. Siitä olkoon Värtsilän tarina 1998 kuvaavana esimerkinä: ensin koiras joutui lähtemään Sääperin rantapusikoista, jotka jostakin syystä raivattiin juuri laulupaikalta, sitten myös uusi erikoinen laulu- paikka kesantopellolla joutui niittokoneen kitaan! Tältä koiraalta ainakin saattavat olla jatkossa lentohalut Intiasta Suomeen vähissä. Ennakkotietojen mukaan kultasirkun esiintyminen vuonna 1999 oli samaa surkeata luokkaa, vaikka laji oli Ympäristökeskuksen suorittaman erityisetsinnän kohteena (Heikki Pönkkä). Lajin vähälukuisuuden takia (kahtena edellisvuotenakin havaittiin vain kolme yksilöä) ARK harkitsee kultasirkkuhavaintojen ottamista tarkastettavien listalle.

Kirjallisuus

- Eskelin, T. & Pursiainen, J., 1998. Heuglini-graellsii - intermedius -tyyppisten lokkien esiintymisestä Suomessa. Alula 4:42-53.
 von Haartman, L., Hildén, O., Linkola, P., Suomalainen, P. & Tenovuo, R., 1962-1972. Pohjolan linnut värikuvin. Kustannusosakeyhtiö Otava, Helsinki.
 Jännes, H. ja Lindroos, T., 1998. Uudistuneen RK-lomakkeen täyttöohjeet. Bongari 12: 114-122.
 Lappi, E., 1998. Suomen ensimmäinen idänkäki Lieksassa 24.5.-15.7.1998. Siipirikko 25 (2): 25-26.
 Leivo, M., 1992. Harvinaisuudet 1988-1990 Pohjois-Karjalassa - ARK:n come-back. Siipirikko 19 (1):3-26.
 Lindroos 1998. Rariteettikomitean hyväksymät havainnot vuodelta 1997. Linnut 33 (6): 8-27.
 Lindroos, T. & Luoto, H., 1999. Vuoden 1998 hyväksytyt harvinaisuushavainnot. Linnut 34 (4): 26-39.
 Matero, J., Miettinen, J., Lehtoranta, H. ja Juvaste, R. 1996. Pohjois-Karjalan uhanalaiset - linnustomuutosten synkeämpi puoli. Teoksessa Kontkanen, H., Hyttinen, J., Günther, O., Matero, J., Huuskonen, H. ja Zetterberg, P. (toim.) Pohjois-Karjalan linnut, Pohjois-Karjalan Lintutieteellinen yhdistys r.y. 25-vuotisjuhlaulkaisu, Siipirikko 23 (2):35-54.
 Parviainen, A., 1988. Rariteetit 1987 Pohjois-Karjalassa. Siipirikko 15 (4): 110-119.
 Pöyhönen, M., 1999. Keräkurmitsan huikea esiintyminen keväällä 1998. Linnut 34 (3): 22-25.
 Rauste, V., 1999. Selkälökin itäisten alalajien määrittäminen. Linnut 34 (2): 12-20.
 Väisänen, R.A., Lammi, E. & Koskimies, P., 1998. Muuttuva pesimälinnusto. Kustannusosakeyhtiö Otava ja SLY:n Lintutieto Oy, Helsinki, 567 s.
 Zetterberg, P., 1999. Sinisiä hetkiä - harvinaisuudet ja vähälukuiset lajit Pohjois-Karjalassa 1997. Siipirikko 26 (1): 12-19.

ARK KARHUA - ILMOITUS PUUTTUU KOKONAAN TAI ON RIITTÄMÄTÖN / Wanted - observations with inadequate descriptions

***Jääkuikkalaji *Gav adamsii*/immer**
 20.5.97 Joe Höytiäisen kanavan suisto.

****Suula *Morus bassanus***
 kesä 1982 Pol Viklinsuo.

****Jalohaikara *Egretta alba***
 1.5.97 Kit Hovinlampi.

Lyhytnokkahanhi *Anser brachyrhynchus
 7.5.97 Vär Sääperi.

Ristisorsa *Tadorna tadorna
 19.-20.4.97 Kit Kiteenjärvi,
 27.4.97 Joe Utra.

Haahka *Somateria mollissima
 10.5.98 Toh Tammalahti 1♂3♀ p.

****Punajalkahaukka *Falco vespertinus***
 V-VIII 1997 Kii pesivä pari + 2 poik.,
 27.6.1979 Juu Kuhnusta.

Rantakurvi *Xenus cinereus
 8.9.1979 Pol Sirmintänlahti.

Merisirri *Calidris maritima
 19.6.1981 Out Vuonos.

Isolokki *Larus hyperboreus
 29.4.1998 Joe Kontiosuo 1 subad p

"Tuhkaskälökki" *Larus fuscus heuglini/intermedius/graellsii
 4. ja 6.5.97 Joe Kontiosuo,
 7.5.97 Vär Uudenkylänlampi,
 13.9.97 Joe Kontiosuo,
 29.4.98 ja 29.6.98 Joe Kontiosuo.

****Valkotäpläsinirinta *Luscinia svecica cyanecula***
 20.5.1979 Juu Kuhnusta.

Sinipyrtstö *Tarsiger cyanurus
 20.5.97 Val Sivakka Ihantola,
 28.6.97 Nur Uuronrotko,
 28.-29.6.97 Nur Paistinvaara,
 n.30.6.97 Lie Päävaara,
 6.6.98 Lie Haapahaasionvaara Ä1

Sepelrastas *Turdus torquatus
 3.5.97 Joe Rantakylä,
 5.5.97 Out Keskusta.

Talvilinnut 1998/99

Pohjois-Karjalassa

Urho Paakkunainen

Talven säätä voinee kokonaisuutena kuvata perinteisen talvikseksi. Lämpötilat olivat useimmiten pakkasen puolella. Marraskuu sekä tammi- ja helmikuu olivat lämpötiloiltaan pitkäaikaista keskiarvoa kylmempiä. Sitävastoin joulukuu ja maaliskuu olivat keskiarvoihin nähden lämpimämpiä. Mainittakoon, että tammikuussa Lapissa mitattiin kaikkien aikojen Suomessa mitattu kylmyysennätys -51,5° Celsiusta. Myös P-K:ssa oli tammikuussa pitkään yli 25 astetta pakkasta. Luntakin saatiin. Joulu-helmikuussa satoi keskimääräistä enemmän, kun taas marraskuussa jäätin noin kolmanneksen "normaalista" sademäärästä. Myös maaliskuussa satoi alle keskiarvon. Lukemat tarkemmin taulukossa 1. Kirjattakoon muistikuvaa tukemaan PZ:n raportti joulukuun alun sulatilanteesta: "4.12. Pielisjoki Joensuusta ylöspäin aina Pieliselle asti oli nähdyllä alueella lähes kokonaan auki, jäälaulat vain seilasivat alavirtaan. Myös Pielisen Suurselkä Kolon pohjoispuolella lainehti Hatunsaaren siltaan asti täysin vapaana! 5.12. Höytiäisen eteläpää oli kokonaan sula silmäkantamattomiin, mutta osittain hylmäinen."

Edellä olevat ulkoiset olosuhteet loivat lintujen talvehtimiselle "ankarat" olosuhteet. Talvisia olosuhteita kuitenkin helpotti todella runsas pihlajanmarjasato, kuten myös havupuiden hyvä siemensato. Vaikka talvi olikin kylmä ja lumenkin, oli alueellamme runsaasti lintuja syömässä marjoja ja siemeniä. Talvi jää muistiin tilhien, räkätirastaiden ja taviokuurnien massoista, kuten myös kirjosiipikäpylintujen kohtalaisen runsaasta esiintymisestä. Näiden lisäksi myös vihervarpusia ja urpiaisia sekä pyrstö-

tiaisia havaittiin monin paikoin. Tundraurpiaisia onnistuttiin kaivamaan urpiaisparvista 14 yksilöä, joka on yllättäen selkeästi vähemmän kuin edellisen talven lukema 41 yksilöä. Pähkinähakkeja oli kohtuullisesti lähinnä Joensuussa, joskin varsinaista vaellusta niillä ei ollut. Erityisesti Joensuun kaupungintalon "ulkolaiset" männyt vetivät parhaimmillaan jopa seitsemän hakkaa paikalle herkuttelemaan.

Talven lintumäärä 73 lajia on hyvä, mutta se jää huippuvuosia alhaisemmaksi (97/98: 67 lajia, 96/97: 82). Hieman keskiarvoa lämpimämmän alkutalven ansiosta joulukuussa ehdittiin havaita muutamia harvoin talvella nähtäviä vesilintuja, kuten silkkiuikku, alli, merimetso ja lapasotka. Myös harmaalokki nähtiin joulukuussa ja varhainen muutolta saapuja helmikuussa. Myös harvemmin talvella P-K:ssa havaittava punarinta onnistuttiin löytämään maastosta. Koskikarujen esiintyminen alueellamme oli selvästi laimeampaa verrattuna edelliseen talveen. Mm. Joensuun keskustan koskissa ei havaittu yhtään karaa talvehtimassa. Hiiripöllö viihtyi hyvin "bongattavana" Kontiolahdella Puntarikoskentien varrella marras-

kuun lopulta aina tammikuun puoliväliin saakka.

Varsinaisina harvinaisuuksina tuli vastaan isolokki*, turkinkyhky, harmaapäa- ja valkoselkätikka, viiksitimali sekä vuorihemppo. Näiden havaintojen hyväksyttävyyden tarkisti ARK (katso tässä SR:ssä oleva harvinaisuuskatsaus). Viiksitimalilla oli ollut syksyllä 1998 laajahko vaellus. Vaelluksen ansiosta timaleita oli jäänyt Liperin Mattisenlahden laajahkoihin ruovikkoihin muutamia yksilöitä, joista hengissä pysyi vuoden vaihteen asti yksi yksilö.

Ennen varsinaista lajeittaista katsesta mainittakoon PKLTy ry:n 5. talvirallista pari sanaa. Ralli pidettiin Vesa Jouhkin johtamana Tapaninpäivänä mukavassa talvisäässä. Joukkueita oli ennätysmäärä (9 kpl). Lintulajeja kertyi yhteensä huikeat 50 kpl. Uusina rallilajeina olivat merimetso, hiiripöllö ja punakylkirastas. Lisäksi Petri Hottola onnistui yksinään havaitsemaan viiksitimalin. Kisan voitti joukkue "Petri Hottola-Pertti Mähönen-Vesa Jouhki" 38 pisteellä, joka oli uusi ralliennätys.

*ARK ei ole havaintoa vielä käsitelty

Taulukko 1. Talven säätila (keskiarvot) LIEKSA, Lampela.

	lämpötila °C		sademäärä mm	
	1998-99	1961-90	1998-99	1961-90
marraskuu	-5,1	-3,2	14	49
joulukuu	-7,7	-8,9	45	41
tammikuu	-13,3	-12,0	41	36
helmikuu	-11,3	-10,8	31	27
maaliskuu	-4,7	-5,3	22	31

Vesilinnut ja lokit

Merimetso *Phalacrocorax carbo*

Ainoastaan yksi merimetso ilahdutti luontoihmisiä Pohjois-Karjalassa talven mittaan. Nuori merimetso viihtyi 25.12.-31.12. Enon Ahvenisella ja sen nähtiin lähtevän luoteeseen vuoden viimeisenä päivänä (KLe,TT,JVe,PZ,ym.).

Laulujoutsen *Cygnus cygnus*

XII alku 1 nuori Nur Salmenkylä Hiiskoski (HL). Otettiin kiinni ja kuoli myöhemmin Petri Palviaisen hoidossa. Edellisenä talvena laulujoutsenia oli talvehtinut mm. Enon Paukkajalla ja Tuupovaaran Eimisjärvellä.

Sinisorsa *Anas platyrhynchos*

Sinisorsia havaittiin suhteellisen normaali määrät edellisiin talviin verrattuna. Määrällisesti eniten sinisorsia nähtiin Enon Uimaharjun sullivan. Lisäksi muutamia yksilöitä ilmoitettiin talvehtineen Liperissä, Joensuussa ja Lieksassa. Ilmoitetut havainnot painottuvat joulukuulle. Kokonaismääräksi arvioisoin 33 yksilöä. Miten moni sinisorsa lopulta on selvinnyt talvesta hengissä jää arvoitukseksi. Seuraavassa ilmoitetut havainnot kunnittain: Eno (20): Uimaharju (19) 6.12. 6♂♂ ja 4♀♀ p (PZ), 26.12. 14p (PH, PM ja VJ), 31.12. 7♂♂ ja 12♀♀ p (PZ). Kaltimo (1) 31.12. 1n p (PZ). Lie (5): Pankajärvi Kokkojoki 20.12. 1♂ p (EL), 3.2. 2♂♂ p (EL), 13.3. 4♂♂ ja 1♀ p (EL). Lip (4): Viinijärvi Taipaleenjoki 26.12. 4p (AP, EV) ja 10.1. 1♂ ja 2♀♀ p (LV). Joe (3): Ilosaari (2) 20.12. 1♂ p (PZ), 29.12. 1♂ ja 1♀ p (HKo). Karsikon sula (1) 1.1. 1♂ p (AV). Kon (1): Kuurna 19.11. 1p (KLe).

Telkkä *Bucephala clangula*

Enon sula-alueilla havaittiin muutamia yksittäisiä telkkiä: 6.-8.12. Ahveninen 1♀ p (PZ, KLe), 25.12.-3.2. Kaltimo 1♂ p (KLe,JVe,TT,JVe,AK).

Alli *Clangula hyemalis*

Vain harvoin näillä leveysasteilla päästään näkemään alleja talviaikana. Tänä talvena saatiin yksi havainto Enon Ahveniselta: 30.12. 1p (KLe). Samalla paikalla viihtyi muutaman päivän myös merimetso.

Lapasotka *Aythya marila*

Harvinainen vesilintu P-K:ssa talviaikaan. Enon Alusvedellä 1.12. havaittiin yksi viivyttelevä ♀-pukuinen lintu (KLe). Myöhemmin linnusta ei tul-

lut ilmoituksia.

Silkkiuikku *Podiceps cristatus*

Myöhäinen viivytelijä 6.-8.12. Eno Uimaharju 1p (PZ,KLe).

Harmaalokki *Larus argentatus*

Lokit muuttavat Pohjois-Karjalan alueelta heti suurten järvien jäädyttyä, mutta nyt yksi viivytelijä nähtiin Joensuussa talviaikaan: 19.12. Karsikon sula 1^{kv} p (TT).

Petolinnut

Ampuhaukka *Falco columbarius*

Ampuhaukka ei joka talvi tule vastaan Pohjois-Karjalassa. Kaikki havaitut ampuhaukat olivat Joensuussa: 1.1. Kontiosuon jäteasema 1♂ p (AV,KLe), 3.1. Noljaakka, Kuhilaskuja 1p (JuA) ja 27.2. Noljaakka, Noljaakanmäki 1♂ p (UP).

Kanahaukka *Accipiter gentilis*

Ainakin kymmenkunta kanahaukkaa metsästi riistaa P-K:ssa talven mittaan. Joensuun puluja kävi metsästä-mässä eri ajankohtina talvea jopa puolenkymmentä kanahaukkaa. Havaintomäärät kunnittain: Joe 3-6, Juu 1, Kes 1, Kon 3, Lie 1, Lip 1 (JLe,KLe, HKo,UP,MP,PZ,KLi,LL,PI,AK,VMS).

Varpushaukka *A. nisus*

Yksittäisiä varpushaukkoja nähtiin erityisesti Joensuussa, mutta myös maakunnassa: Joe 3-4 (Noljaakka 1, keskusta 1-2, Rantakylä 1), Juu 1, Kii 1-2, Kit 1, Kon 3, Lie 1, Lip 1, Vär 1 (JuA,UP,LL, HL,MH,TN,MP,KLi,HPö,HKi,AL,VMS). Lisäksi yksi ilmoitus lajilleen määräämättömästä aikuisesta varpus-/kanahaukasta 8.1. Joe Niinivaara (HKo).

Metsäkanat

Riekko *Lagopus lagopus*

Seuraavat neljä havaintoa: 26.12. Eno Koukkujoki 2p (SL), I alku Juu Pohjois-Vuokko 1p (T.Timonen /HL), 16.3. Lie Kitsi Pitkätammun 1p (EL), 25.3. Lie Uusikylä 3 p (A.Korhonen/MP).

Teeri *Tetrao tetrix*

Teeristä tuli enemmän ilmoituksia kuin edellisenä vuotena. Havaintomäärä oli 514 yks. (97/98: 370, 96/97: 670). Maimitsemisen arvoisia määriä aikajärjestyksessä eri paikoista: 20.11. Kon Pyytivaara 22p (VMS), 13.12. Kon Jakokoski Nälkövaara 35p (MP), 19.12.

Lip Puromäki 44p (PZ,TZ), 21.12. Kit Potoskavaara 35p (UP) 30.12. Out Laitkanlahti 31p (AV), Toh Kankaankylä 102p (29♂♂ ja 73♀♀) (PZ,TZ), 25.1. Lie Viensuu 40p (A.Korhonen/MP), 27.2. Juu Vuokko TLL (=talvilintulaskenta) 15p (HL), 15.3. Kon Jakokoski Kuusaja 30p, (E.&L.Penttinen/MP) ja 16.3. Kon Jakokoski Kontiovaara 30p (S.Heiskanen/MP).

Olen luokittelut teerihavainnot myös kunnittain suuruusjärjestykseen: Toh 102, Kon 97, Lie 86, Lip 80, Out 57, Kit 35, Eno 20, Juu 15. Teerien määrän arvioimiseksi seuraavassa PZ:n kommentti sen jälkeen, kun hän oli nähnyt edellä mainitun todella suuren teeriparven Tohmajärvellä: "Taitaa olla ainakin allekirjoittaneelle suurin koskaan haavoittu parvi! Teeriä on muutenkin mielestäni ollut tänä talvena runsaammin kuin pitkään aikaan".

Metso *Tetrao urogallus*

Metsoista tuli ainoastaan kolme ilmoitusta. Tuskin metsojen määrä on romahtanut edellisen talven 12:sta ja sitä edellisen 13 yksilöstä näin paljon, vaan havaintojen ilmoittamisessa lienee suurin syy. Ilmoitetut metsot: 20.12. ja 14.3. Kon Jakokoski 1 ukkometso (E.Kuikka/MP), 26.12. Kon Pitkäranta 1 ukkometso (JR,AJ) ja 20.1. Lie Varpainen 1 koppelo (E.Pikkarainen/MP).

Pyy *Bonasa bonasia*

Pyykannasta ja sen kehittymisestä ei tehtyjen ilmoitusten perusteella voi tehdä mitään johtopäätöksiä. Ainoastaan kymmenen (97/98: 14) pyytä ilmoitettiin.

Fasaani *Phasianus colchicus*

Fasaaneja lienee luonnossa liikkumassa Joensuussa, Kesälähdellä, Kiteellä ja Liperissä. Kuitenkin ainoastaan yksi ilmoitus Liperistä: 26.12. Viinijärvi 4♀♀ p (ML ym.).

Pöllöt

Huuhkaja *Bubo bubo*

Yksi aikainen huhuilija tavattiin 25.2. Lieksan Riihivaarasta (KJ,SK,AK,KNu).

Hiiripöllö *Surnia ulula*

Hiiripöllöistä tuli kaksi talvireviiriä tietoon. Toinen näistä pöllöistä oli hyvin "bongattavissa": 5.12.-23.1. Kon Onttola Puntarikoskentie 1p (JuA,HH ym.) ja 27.-30.12. Juu Vuokko 1p (JP,HL).

Viirupöllö *Strix uralensis*

Yksi todella aikainen huhuilija tuli vastaan Rääkkylästä: 1.1. Rää Haapasalmi Ä1 klo 23.30 (HKo,MH).

Lapinpöllö *S. nebulosa*

Talviaikaan lapinpöllöstä saatiin kolme merkintää: 7.2. Vär Pykälävaara 1p (Alpo Parkkonen), n.15.2. Kii keskusta 1p (Irja Rissanen/HKo) ja 22.2. Kit Rokkala 1p (Matti Tynnälä/TT).

Lehtopöllö *S. aluco*

Lehtopöllöjen 'talvihuhuilusta' ei ole tullut juurikaan ilmoituksia. Ainoastaan yksi tällainen tieto tuli 17.1. klo 1.30 Joe Iksensvaarantie-Ilomantsinrautatie risteys (TT). Kyseinen yksilö huutelikin tuolloin aktiivisesti.

Varpuspöllö***Glaucidium passerinum***

Kaikenkaikkiaan kahdeksan yksilöä havaittiin, jos Kontiolahden havainnot (5 yks.) tulkitaan eri yksilöiksi (97/98: 12, 96/97: 22). Kaikki havainnot: Kon: 20.12.-14.3. Jakokoski Kiviäho 1p (T.Pölönen/MP), 1.1. Kontioranta 1Ä (A.Avonius/MP), 5.1. Kon Hermanninlampi 1Ä (JuA), 8.1.-10.2. Jakokoski Nälkövaara 1p (MP,HPi), 20.2., Kon Jakokoski Kontiovaara 1p (S.Heiskanen ym/MP), Kii: II-III keskusta 1p (Irja Rissanen), Lie: 9.12. Surpeenvaara 1p (AK), Toh: 27.11. Kemie 1p (Eino Ryytty/HKi).

Helmipöllö *Aegolius funereus*

Helmipöllöstä on kertynyt kohtuullisesti havaintoja varhaisista huhuilijoista (tammi-helmikuu) eri puolilta aluetamme. Erityisesti Lieksa on kunnostautunut helmareiden talviesiintymispaikkana. Seuraavassa yksilömäärät kunnittain: Lie 6, Lip 2, Kon 2 ja Juu 1 (Juhani Ryyänen, T.Pölönen, KJ, AK, MP, HPi, Minna Rahkola, KR, KNU, TT, HL). Mainittakoon eräs helmarihavainto aivan taajaman keskeltä: 23.1. alkaen Lie Merilä 1Ä (AK, M.Ikonen). "Viimeiset kaksi viikkoa ollut lähes joka ilta äänessä, reviirin rajat kulkee keskellä taajamaa, nähtykin katvaloissa. Harvinaisen aktiivinen yksilö" (AK).

Tikat**Palokärki *Dryocopus martius***

Palokärkiä havaittiin vähän. Ainoastaan 4 yksilöstä tuli ilmoitus (97/98: 13). Joe 1, Kon 1, Lip 2-3 (PP, KR, SH, PZ, UP, AL, HH, IN). Liperin Mut-

kanvaarassa oli paikalla sekä ♂ että ♀ 23.1. (UP), muuten ilmoitukset koskivat yksittäisiä palokärkiä. Joensuun Noljaan palokärki näyttäytyi perinteiseen tapaan usein kaupunkilaisille.

Käpytikka *Dendrocopos major*

Käpytikoista ei ilmoituksia "sadellut". Kuitenkin seuraavat maininnat ovat tulleet: EL: "Käpytikka, ei erikoisen runsas hyövästä siemensadosta huolimatta!" (EL), "havaintoja normaalia vähemmän" (HL).

Pikkutikka *D. minor*

Alueellamme on talvisinkin mahdollista nähdä pikkutikka hyvällä onnella. Tänä talvena tuli tietoon seuraavat kuusi (97/98: 11 yks.) tapausta: 9.12.-23.12. Kon satamalahti ruokinnalla 1 jo aiemmin rengastettu ♂ p (KLe), 1.1. Rää Haapasalmi 1p ruokinnalla (Asko Halonen), 3.1. Kii Keskijärvi 1♂ p ruokinnalla (HPö), 12.3. Lie Varpanen 1p (E.Korhonen/MP), III Juu kk Eevala 1♂ ja 1♀ ja III Juu kk Kirkkoniemi 1♂ (HL).

Pohjantikka *Picoides tridactylus*

Havaintoja nyt peräti 16 yksilöstä. (97/98: 9 ja 96/97: 5). Pohjantikkojen esiintyminen on lisääntynyt numeron valossa parissa vuodessa kolmenkertaiseksi. Edelleen määrän kehityksestä seuraavassa HH:n kommentti vuoden vaihteesta: "Pohjantikkoja tuntuu nyt olevan normaalia enemmän liikkeellä". Havaintoja tuli tänä talvena usein spontaanisti, kuten itselleni sattui Liperin Kaatamossa. Kontiolahden Pitkäranta tuntui olevan pohjantikoille erityisen mieluinen paikka. Seuraavassa havainnot kunnittain: Kon (9): Pitkäranta (5); 13.12. 1♂ p puupinoilla (TT), 26.12. 3♂♂ p (Tarja&Henriikki Muttonen, TT), 29.12. 3♂♂ ja 2♀♀ p puupinoilla (MH), 1.1. 1♂ p (AV), sekä 9.1. 1♂ p (UP), 11.12. ja 13.-31.1. Jakokoski Nälkövaara 1♂ p (MP, HPi). 5.12. Uuro 1♀ p tukkipinoilla (A.Avonius/MP). 2.1. Puntarikoski 1♂ p (HH). 13.1. Pyytivaara 1p (VMS). Lip (3): 26.12. 1p Haapovaara (PH, VJ, PM) ja 23.1. 1♂ ja 1♀ p Kaatamo, Kaatamontie 102a-b (UP). Joe (2): 28.1.-7.2. 1♀ p Noljaan Koivuvaara (P.Kiiskinen, UP) ja 5.2. Joe Repokallio 1p (RT). Eno (1): 9.1. Koukkujoki 1♂ p (SL). Vär (1): 10.1. Niirala 1♂ p pinoilla (HKi).

Kesykyhyky *Columba livia*

Joensuun keskustassa, Noljaassa, Marjalassa ja Pilkon pelloilla omat populaatiot. Myös ainakin Kiteen kes-

kustassa pulut ovat omien kokemuksieni mukaan viihtyneet talvisinkin. Juu Keskustan talvikanta 50 yks. (HL).

Käpylinnut**Pikkukäpylintu *Loxia curvirostra***

Selvästi runsaampi kuin edellisenä talvena. Seuraavassa havainnot kunnittain: Joe: 1.12. Niinivaara 15p/kiert (HKo), 19.-20.12. Noljaan n20p (UP), 23.1. Repokallio 20p (JRu, LL, JuA), 20.2. Joe Niinivaara (8 km talvilintulaskentareitiltä) 5 (JRu, PI & K. Mäenpää), 23.2. Noljaan Linköpinginkatu 2p (UP). Rää: 19.12. Rää Oravisalo 10p (PZ, TZ). Out: 30.12. Harmaasalo 13p (AV), 1.1. Out Herneaho 24p(3a) (AV), Nur: TLL 3 yks. (HL), Kon: 15.1. Jakokoski 13p/kiert (MP), IIX-III Jakokoski 1-4yks parvia p/kiert (MP). Lip: 23.1. Mutkanvaara- Kaatamontie 3-5p (UP), 14.2. Mutkanvaara yht. 15p (UP), Juu: 27.2. Vuokko TLL 2 yks. (HL).

Isokäpylintu *L. pytyopsittacus*

Isokäpylintuja pääsi yrittämään määrättä käpylintuparvista. Kuitenkin talviaikaan isokäpylintumäärityksistä tuli ainoastaan muutama ilmoitus: 26.12. Lip Salokylä 1p (MH, TN), 28.2. Kon Jakokoski 1 NE (MP) ja 6.3. Kon Jakokoski 1 NW (MP).

Pikku-/isokäpylintu***L. curvirostra/pytyopsittacus***

Lajilleen määrättämättömiä pikku-/isokäpylintuja ilmoitettiin myös suurrehko määrä. Suurimmat ilmoitukset: 12.12. Joe Noljaan Aavaranta a20 W (PZ), 31.12. Nur TLL 14 yks. (HL), 3.1. Lip Mattisenlahti 16m (PZ) ja 25.2. Lie Kontiovaara/Höntönvaara seutu yht. n.40 yks. 2-5 yksilön parvissa (AK).

Kirjosiipikäpylintu *L. leucoptera*

Kirjosiipikäpylintuja onnistuttiin näkemään monin paikoin tai ainakin kuulemaan sen "tööttäilyä". Pääasiasa nämä eksoottisemmat käpylinnut olivat yksin tai kaksin muiden käpylintujen seassa. Suurin "kirjosiipiparvi" tuli vastaan 1.1. Joensuun Repokalliolla, missä 10 yksilön käpylintuparvessa oli noin viisi kirjosiipikäpylintua (AV). Lisäksi mainittakoon, että kirjosiipikäpylintupari kävi ruokinnalla Kontiolahden Särkivaarassa (PZ). Havaintomäärät yhteenlasketuina kunnittain: Joe 23, Kon 5, Lip 4 (HKo, MP, RT, HH, OG, AL, UP, AV, PZ, KN).

Hippiäinen, puukiipijä ja tiaiset

Hippiäinen *Regulus regulus*

Hippiäisen määristä ilmoitettujen tietojen perusteella on vaikeaa sanoa mitään konkreettista. Ainoastaan Joensuu seudulta ilmoitettiin yksittäisiä hippiaisiä liikehtineen (AL,UP,KN).

Puukiipijä *Certhia familiaris*

Puukiipijä on veikeän oloinen lintu, jonka kohtaaminen metsässä on sattumanvaraista. Seuraavassa ilmoitetut havainnot (9 yks.) kunnittain: Joe 4, Eno 2, Lie 2, Kon 1 (EL, SLe, JVe, UP, PZ, AK, JRu, PI).

Talitiainen *Parus major*

Talitiaisista ei mainittavampia ilmoituksia.

Sinitiaainen *P. caeruleus*

Sinitiaisista ei mainittavampia ilmoituksia.

Hömötiainen *P. montanus*

Hömötiaisista ei mainittavampia ilmoituksia.

Lapintiaainen *P. cinctus*

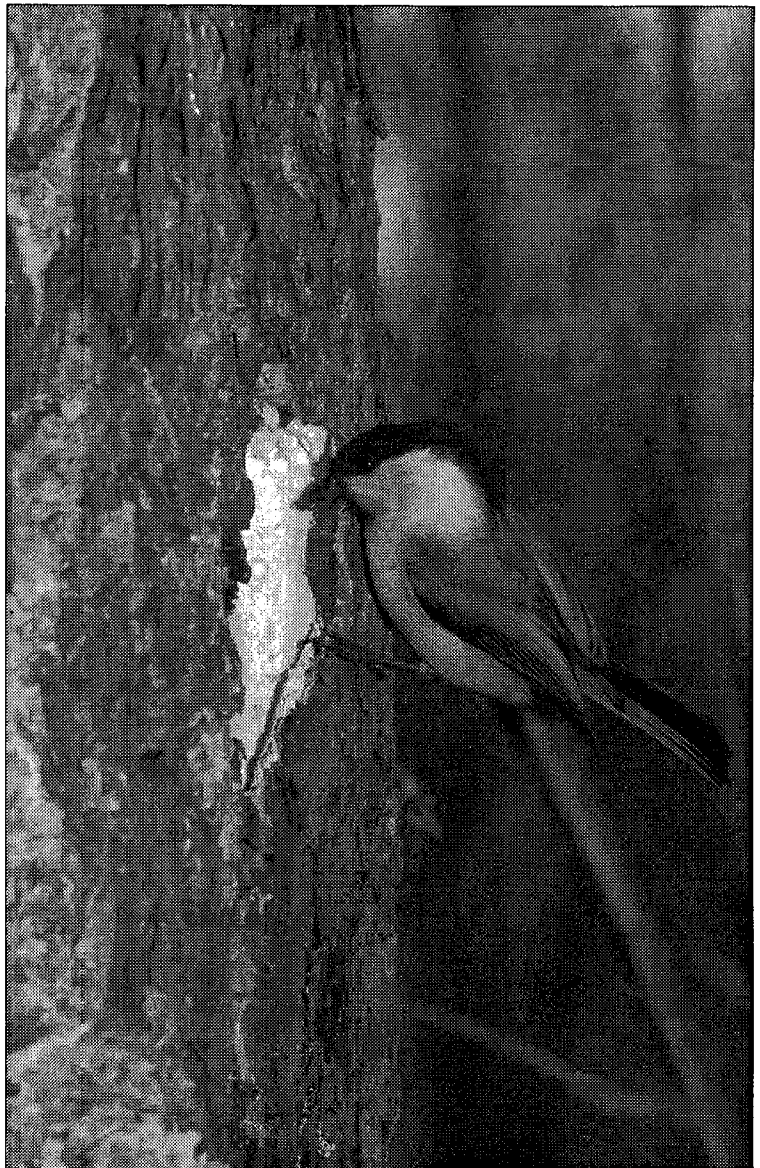
Harvoin P-K:ssa nähty tiaislaji talvelakin. Nytkin ainoastaan yksi yksilö 28.2.-2.3. Lie Elimon kämpän ruokinnalla (TT).

Töyhtötiainen *P. cristatus*

Vakaa kanta jatkui siten, että useimmiten 1-2 yksilöä, mutta paikoin jopa kahdeksankin töyhtöpäistä tinttiä tuli vastaan pitkin talvea: Out: 1.1. Hernaaho 8p (AV), Joe: 20.12.-1.1. Noljaikka 1-3 yks. (PZ, UP), 23.1. Repokallio 3p (JRu, LL, JuA), Lie: IX-III Kotola ja Merilä, 1-2 yks. (EL, SK, AK) ja Lip: 23.1. Lip Mutkanvaara 1p (UP).

Kuusitiainen *P. ater*

Vähäinen talviesiintyminen, kuten useimpina aikaisempinakin talvina. Havaintoja tehtiin yhteensä 18 yksilöstä (97/98: n15 ja 96/97: 8): Joe: 8.12. ja 1.1. Repokallio 1p (TT, AV) ja 23.1. sekä 14.2. 2p (JRu, LL, JuA, TT), 1.1. Noljaikka Nuottaniementie 1p (UP), 18.1. Niinivaara Sauvatie Ä1 (HKO), 22.1. Rantakylä 1Ä (KLi), Juu: I-II Vuokko Lehtoniemi 1p, Kit: 6.1. keskusta Vesitornintie 2p (UP), Kon: XII-III Jakokoski 5p kahdella eri ruokinnalla (MP, HPi ym.). Lie: XI-III. Merilä Niitynperä 1p ruokinnalla (SK), 6.2. ja 9.2. Kotola 1p ruokinnalla (AK).

Metsiemme terhakka ahertaja, hömötiainen, talvisen taliaterian kimpussa.
©Hannu Eskonen

Out: 1.1. Herneaho 2p (AV).

Pyrstötiainen *Aegithalos caudatus*

Todella runsas esiintyminen. Ilmoituksia kaikkiaan 49kpl; päällekkäisyydet karsien 196yksilöstä (97/98: 3 ilmoitusta 16 yks.). Pyrstötiaisparvien yksilömäärissä ei talven mittaan ollut havaittavissa merkittäviä pudotuksia. Vähintään 10 yksilön parvia nähtiin peräti 11 kpl, joista suurimmat: 30.12. Out Kaasila 20p (LV) ja 9.1. 16p (AV), 8.2. Lie Rantala 18 kiert (Reijo Kejonen), 2.1. Out Sysmäjärvi 11p (AV).

Lisäksi olen luokitellut määrät päällekkäisyydet poistettuna kunnittain: Eno 3, Joe 25, Juu 8, Kes 10, Kon 57, Lie 45, Lip 15, Out 31, Toh 2 (JMa, HH, HKo, MP, PH, VJ, PM, MH, TN, AV, PZ, Teija Hyttinen, HPö, JVe, SL, LV, KJ, JRu, HHö, MHu, AL, EL, HL).

Marjalinnut

Tilhi *Bombycilla garrulus*

Koko P-K:ssa erinomainen tilhitalvi. Aina marraskuun loppupuolelta asti helmikuun loppuun tilhiä oli nähtävissä.

sä satojen ja ajoittain jopa muutamien tuhansien yksilöiden massaparvissa. Suurimmillaan määrät olivat helmi-kuun alkupuolella. Talven kokonaismääräksi arvioisin ainakin 20 000 yksilöä. Seuraavassa keskeiset piirteet tilheen esiintymisestä P-K:ssa KLi:n yhteenvetoraportin mukaan:

“Myös Joensuun talvisista tilhimääristä on ollut kommentoiteja eri yhteyksissä, mutta koska kaupunkialueella ei suoritettu yhtään kattavaa takseerausta esiintymishuipun aikaan täytyy niiden osalta tyytyä arvioon. Tilhi on taviokuurna hankalampi laji takseerata, koska suuret parvet siirtyvät nopeasti kilometrienkin matkoja ja parvien pirstoutumisen ja hajaantumisen pienempiin ryhmiin on hyvin tavallista.

Joka tapauksessa talven tilhimassa koettiin Joensuussa 4.-8.2. Pienempiä piikkejä oli muutamia aiemmin tammikuussa, jolloin suojakelejä seuranneet pakkaset hydyttivät hetkellisesti liikkumisen. Suuria määriä havaittiin massapäivinä mm. keskustassa ympäristöineen enimmillään n. 3000, Rantakylässä parhaimmillaan 3500, Niinivaaralla 2500 jne., mutta monet alueet jäivät kokonaan laskematta huippupäivinä. Lisäksi mm. Niinivaaralta olisi odottanut irronneen kovempia lukuja, lienee havainnoinnin vähäisyyttä tulipalopakkasten takia. Joka tapauksessa huippuvaiheen määrät koko kaupunkialueen osalta ovat olleet aiemmin esitettyjä suurempia. Arviona esitän että ko. ajan-kohtana Joensuussa oli parhaimmillaan 10 000:n tienoilla liikkuva määrä tilhiä, ehdottomasti enemmän kuin aiemmin esitetty kokonaismäärä 4000-5000, jollainen määrä liikkui parhaina päivinä pelkästään Keskusta-Rantakylä-akselilla.

Kulunut tilhitalvi oli kaikilla vertailualueilla 90-luvun kahden edellisen huipputilhitalven (1989/90 ja 1995/96) tasoa, jollain alueilla määrällisesti jopa paras. Edellisenä massatalvena 1995/96 Joensuussa suurin parvi käsitti 6000 yksilöä ja parhaiden päivien summa oli lähellä 10 000. Tuolloin talvikauden yhteismääräksi pelkästään Joensuusta arvioitiin ainakin 20 000:ksi. Nyt tuskin jäätin kaus jälkeen tästä esiintymästä, sensijaan huippuvaihe koettiin nyt yli kuukautta myöhemmin. Suurmassa eteni etelämmäs nopeasti ja mm. Helsingissä tilhimäärät huipentuivat yhteen päivään, kun linnut olivat lähteneet sisämaasta liikkeelle, keskustaa ympäröiville kaupunkialueille kerääntyä massiiviset 50 000 tilheä. Joensuuta tämän suunnan massat putsasivat kovimpien pakkasten aikaan. Mm. tilhillä

on hyvin selkeästi havaittavissa kuinka muuttoliikkehäntä on hyvin niukkaa pakkaspäivinä, suojakeleillä tapahtuu säännöllisesti suuriakin talvimuuttoja. Paitsi ravinnon hupeneminen myös sään lauh tuminen lienee ollut laukaisevana tekijänä suurimpien massojen liikkeelle lähtöön ja poistumiseen. Suurmassa lähdettyä Joensuuhun jäi (tuli lisää?) vielä joitain tuhansia tilhiä.”

Yksityiskohtaisempi listaus havainnoista:

Joensuu

Keskusta-Linnunlahti-Kanerva

4.12. Linnunlahti 1150 E-ESE+1000 kiert (PZ) ja 5.12. 500p (HKo), 11.12. Kanervala 300 p (JMa), 26.12. Ilosaari 400p (HKo ym.), 3.1. Linnunlahti-Niinivaara 300 kiert “Marjoja vielä paljon!” (HKo), 3.1. keskusta a1200 kiert “Parvet kasvaamaan päin” (PZ), 17.1. Kanervala a1200 kiert 9.00 (HKo), 22.1. Linnunlahti yht. 1000 edestakaisin palloilevaa ja 25.-28.1. päivittäin 500-1000p (PZ), 27.1. a400p (KLi), 5.2. 700 kiert (AL), 7.2. Ilosaari a500p (IN), 8.2. Linnunlahti a1000p (UP), 8.2. yliopisto-Keskusta n1300p (KLi), 8.2. yliopisto-Keskusta-Rantakylä-Karsikko yht. 4300p (vähintään) (KLi), 10.2. keskusta 2000 kiert (suurin parvi a1500 N) (IN), 11.2. yliopisto, 2000p (JMa), 18.2. 200 NW (KLi), 1.3. keskusta 250(3a) kiert/p (HKo), 2.3. Linnunlahti 60p (PZ), sekä 15.3. 7p (JMa).

Niinivaara-Karsikko

5.12. Niinivaara n2000 kiert (TT), 21.12. a1200p (HKo), 27.12. 1500p (HKo, Anssi Vähätalo), 4.1. a400p (HKo), 23.1. 1200(2a) p (HKo), 31.1. Karsikko, Kettuvaarantie 300(3a) p (HKo), 4.2. Niinivaara 2500 (AL), 5.2. n1000p (KLi, LL, PI), 8.2. Karsikko 1000p “lähtivät yöpymislennolle” N (KLi), 20.2. Niinivaara 333 yks. (useita 50 linnun parvia) (JRu, PI & K. Mäenpää), sekä 1.3. 210 yks. (KLi).

Noljakka-Siilainen-Marjala

6.12. Noljakka, Linköpinginkatu, a500 (UP), 16.12. Noljakka n150 p (KN), 19.-20.12. a200 (UP), 27.12. Pilko 100 p (JMa), 1.1. Noljakka 750p/kiert (PZ, TZ, AL, UP), 6.1. Noljakka Roskildenkatu n400p (JVe), 28.1. Noljakka Lähdesuo 400p (PZ), 31.1. Noljakka n500p (UP), 4.2. Noljakka Koivuvaara 1500p (OG), 4.2. Noljakka 700 kiert (AL), 5.2. n1000 kiert, “Linnut suorittivat iltapäivällä tyylikkään ohilennon työpaikan ikkunan

ohi pienissä parvissa niin, että meinasi jäädä työt tekemättä, kun lintuja vain lappoi ja lappoi ohi. tuhat on karkea arvio, saattoi olla enemmänkin. Viikonloppuna tilhiä ja räksä Noljaassa monin paikoin” (KN), 11.2. Noljakka n600 p (AL), 16.2. Noljakka-Siilainen n250 kiert (AL), 23.2. Noljakka Linköpinginkatu a40p (UP), 2.3. Noljakka 150(4a) kiert+p (HKo, OG), 15.3. 20p (JMa).

Rantakylä-Mutala-Siihtala

Joulukuulta yllättäen ei yhtään ilmoitusta!

14.1. Mutala 150p (HKo), 19.1. Rantakylä 800(10a) m+kiert+p (KLi), 21.1. a900 SW sumupilven alareunassa vesisateessa (KLi), 28.1. a400p (KLi), 30.1. yht. 500p (KLi), 2.2. 250(11a), joista 230(10a) iltalennolla E + a20p (KLi), 7.2. 600p (KLi), 8.2. n2000p, ilmeisesti enemmänkin (KLi, MHu), 13.2. a1500p (KLi), sekä 18.2. a600p (KLi).

Eno

17.12. Uimaharju, 14 kiert (JVe).

Juuka

“Joulukuulle tullessa valtaiset marjamäärät oli putsattu, tammikuussa pari alle 10 yks parvea, maaliskuussa useita 10-30 yks, paluuparvia” (HL).

Kesälahti

18.12. Varmonniemi n50 kiert ja 25.2. Kirkonkylä yht. n120 kiert (Kai Suomela).

Kitee

Koivikko-Puhos: XII päivittäin pieniä alle 50 parvia, 19.12. 40p, 26.1. 150p, 5.2. 50p ja 21.2. 12p (JaV, PZ, TZ) ja Keskusta: 4.12. yht. n350, 21.12. n50 kiert, 6.1. a50, 29.1. n350 ja 5.2. 500p (UP, JaV, TT).

Kontiolahti

Kontioniemi: 18.11. 15 kiert, 7.12. 3 kiert, 2.1. n50 kiert, 19.1. n30 kiert (JVe), Asema: 7.12. 20p (JVe), Jakokoski: 9.12. 27p, 22.12. 13p, 14.1. 11 kiert, 18.1. 27 NE, 22.1. 11 SW, 10.2. 10p, 17.2. 21 SW, 28.2. 2 S, 3.3. 5p, 11.3. 8p, 14.3. 12 NE ja 15.3. 3p (MP, HPI, JT) ja Kirkonkylä: 27.12. n350p (VMS), 15.2. 110p (MP).

Lieksa

1.12. Hattuvaara 20p (EL), 30.12. Timitra 200p (AH), Rauhala: 4.1. 20p, 3.3. 30p, 7.3. 40p ja 16.3. 30p (EL, KJ), Partalanmäki: 17.1. 50p ja 14.3. 200p (AK, KNu), 15.2. Kaupunginniemi 50p (SK), 25.2. Määhkö: 25.2. 100p (EL) ja 8.3. 40p (EL, SK), Keskusta: 26.2. 30p (EL), 28.2. 60p (KJ) ja 18.3. Vehkakangas 10p (SK).

Unohtumattomia hetkiä kuurnamassoja ihastellessa koettiin kevättalvella -99 etenkin Joensuun seudulla.

©Markku Halonen

Liperi

20.12. Viinijärvi 215 p (PZ), kirkonkylä: 20.12. 15p (PZ) ja 14.2. 200p (UP), Ylämylly Välikangas: 2.1. 45p, 31.1. 70p/W ja 27.2. 40(2a) p (JMa) , Ylämylly Lautasuo: 9.1. 30p ja 5.3. 10p (JMa).

Outokumpu

28.11. Keskusta noin a2000p (LV) ja 6.1. Sysmäjärvi Lahdenjoensuu 10p (PZ).

Rääkkylä

19.12. Oravisalo 15p (PZ,TZ) ja 2.1. Haapasalmi 150(3a) p "Pihlajanmarjoja vielä melko runsaasti jäljellä" (HKo,MH).

Tohmajärvi

6.12. Purtovaara 150 p, 22.1. Kemie a200 p ja 8.2. Kemie-Ristee 70(3a) kiert (HKi).

Värtsilä:

28.11. Keskusta 105(3a) p, Patsola: 29.11. a150p, 20.12. 15p, 22.12. 50p ja 17.1. a80 p (HKi).

Taviokuurna *Pinicola enucleator*

Taviokuurnat olivat myös erinomaisesti näytillä P-K:ssa hyvän pihlajamarjasadon ansiosta. Määriltään kuurnia ei luonnollisestikaan ollut niin paljon kuin tilhiä. Yhteensä talven sal-

do on huikeat 1100, suurimmat parvet olivat 50-70 yksilöä ja huippu saavutettiin helmikuun alkupuolella. Joensuussa Niinivaara, Linnunlahti ja Nolja "kunnostautuivat kuurna-alueina." Jälleen nojaudun taviokuurnien esiintymisen arvioinnissa pitkälti KLi:n asiantuntemuksella laadittuun selostukseen:

"23.1.1999 Joe Rantakylässä 13(6a) SE-NNE + 1p yöpymislennolla klo 14.40-15.55 (KLi). Ao. otoksella mielestäni runsaasta esiintymistä. Kuurnahuippu lienee käsillä, Joensuun kaupungin alueen kuurnalaskenta olisi lähipäivinä ajankohtaista! Kuurnien liikehdintä saavutti mm. Uudenkaupungin vuoden alussa ja 23.1. käynnistyi talviliikehdintä Kristiinankaupungin ympärivuotisella "muutonvartiointiasemalla". Etelärannikolla vaellus ei ole edennyt vielä Kymenlaaksoa länneemmäs.

Marjalintujen yöpymislennot ruokailupaikoilta yöpymismetsiköihin ovat tavanaomaista katseltavaa pihlajanmarjatalvina. Allekirjoittaneen Helsingin kokemusten perusteella tilhet ja räkätit tekeväät säännöllisesti useiden kilometrien pituisia yöpymislentoja ja yöpymismetsiköihin marjalintuja kerääntyä ilmeisen laajoilta alueilta. Rantakylän linnuista monet saapuvat kaukaa keskustan suunnasta ja jat-

kavat edelleen itään (jokiovarren ohjaillemina?), osan noustessa iltalennolle havaintopaikan lähialueilta.

Lämpötilalla on vaikutusta ainakin yöpymislennon aikatauluun, kylminä päivinä marjalinnut ruokailevat usein lähes pimeään asti. Myös yöpymislennon pituuteen saattaisi lämpötila vaikuttaa, kylmällä säällä linnut saattaisivat jäädä vaihtoetoisille yöpymispaikoille ruokailualueiden läheisyyteen. Aamulla ainakin rastaat saapuvat ruokailupaikoille usein jo pimeässä, iltalennot tapahtuvat selkeämpiin valoisana aikana.

Tilhiä ja räkättien talvimuuttoa tutkittaessa on havaittu selkeästi kuinka päivisin tapahtuva pidemmän matkan muutoliikehdintä on pakkaspäivinä selkeästi vähäisempää kuin suojakeleillä, jotka usein laukaisevat voimakkaita muuttopurkauksia kuten viikko sitten räkäteillä. Sama pätee yleisesti muihinkin talvimuuttajiin, kuten urpiaisiin ja vihervarpusiin.

1.3. Joe Niinivaaralla a3 iltalennolla E klo 16.20, kuurnattomiksi paikoiksi todettiin 1.3. mm. Linnunlahti, Siilainen, Nepenmäki, Hukanhauta ja Rantakylä, joissa kaikissa kuurnia oli vielä helmikuun lopulla, nämäkin näyttäytyivät vasta jalkatyöt vaatineen laajemmanpuoleisen komppausoperaation viime metreillä.

Talven yhteismäärä on tekemäni tiedon keruun perusteella Pohjois-Karjalasta 1.12.98-1.3.99 komeat 1100 kuurnaa; suurimmat parvet a70, a50 ja a44, huippu 29.1.-11.2., jolloin yht. 650yks. Alkutilvesta linnut pysyivät maaseudulla, paljolti metsäympäristössä siirtyen myöhemmin asutuskeskuksiin. Vaelluksen päävaiheen huippu kulminoitui samaan ajankohtaan kuin tilhien talven suurin esiintymispiikki. Kuten muillakin marjalinnoilla myös kuurnilla esiintymä venyi normaalia myöhemmäksi ja kuurnia vielä 22.-28.2 eri puolilla yht. 150yks. Maaliskuussa laji on eteläisessä Suomessa tavallisesti enää harvinaista herkkua, niinpä ovat vähälukuisia nytkin.

Talven kuurnavaellus lienee parhaimmasta päästä P-K:n alueella, ellei peräti ennätys (osin tehostetun havaintojenkeruun ansiosta). Vaellus painottui nyt paljolti itäiseen Suomeen. E-K:n puolella oli myös runsas esiintyminen joka on ajallisesti yhtenevä P-K:n havaintojen kanssa. Keski-Suomessa kuurnia oli samoin runsaan puoleisesti. Sen sijaan mm. Pirkanmaalla jäätin selvästi huipputilvesta 1995/96. Tuon talven esiintymä P-K:ssa jää hämärän peittoon, eikä vertailua voi äkkipäätä suorittaa koskapa Siipirikon talvikatsaus mainitsee tuolloin vain talven suurimman parven, a36 ja toteaa: "varsin paljon ilmoituksia..." Kymenlaaksossa oli nyt myös paljon kuurnia, mutta etelärannikolla Helsingin seudun saavutti vain vähäisiä määriä. Länsirannikolla muutoa meni mm. Kristiinankaupungissa ja esim. Uudenkaupungin kuurnat saavuttivat jo vuodenvaihteessa."

Yksityiskohtaisempi listaus havainnoista:

Joensuu

Keskusta-Linnunlahti-Kanervalala

27.1. Kanervalala Koisokatu 1p (HKo), 7.2. Otsola, Kanervalala & Niinivaara 13(2a) p (HKo), 8.2. yliopisto yht. 24 kiert/p (JuA,Eija Aho,HHö,KLi, MHu), 10.2. väh. 2♂♂ ja 15♀♀ p/kiert (HH,AL), 11.2. a22p (PI, LL, AL,JMa), 12.2. a4♀♀ p (KLi), 19.2. 1p (UP) sekä huippuna n.25.2. Joe yliopisto 70p (PF).

Niinivaara-Karsikko-Repokallio

19.12. Repokallio 1 kiert (TT), 21.12. Niinivaara 8(2a) p (HKo), 22.12. Repokallion lenkipolku 7p (RT), 26.12. Niinivaara 15p (HKo,MH,TN, AJ,JR ym.), 1.-4.1. 3-13p (AV,HKo, UP), 8.-9.1. 4-6p (HKo), 23.1. 9(2a) p (HKo), 30.1. Hotelli Kimmel 19p (JP), 30.1. Niinivaara 39(2a) p (HKo),

2.2. 18(3a) p (HKo), 6.2. Otsola, Kanervalala & Niinivaara 16(4a) p (HKo), 6.2. Niinivaara Huvilakatu 15p (HH), 6.2. Niinivaara a8 p (AK), 13.2. Repokallio 11 SE+2p (TT), 20.2. Niinivaara 12p (HKo), 20.2. 33 (32+1)p (JRu,PI,K.Mäenpää), 22.2. Niinivaara, Pielisensuun kirkon puisto 44p (HKo), 1.3. Niinivaara a3 iltalennolla E (KLi).

Noljakka-Siilainen-Marjala

16.12. Noljakka 10 kiert (KN), 26.12. Marjala 12p (ML,HPö), 31.1. Noljakka Linköpinginkatu a6 (UP), 5.2. Noljakka n50(2a) kiert (JRu,JuA), 6.2. Noljakan koulu a8p (6♂♂+2♀♀) (UP), 7.2. Noljakka Kuhilaskuja 30p (JuA, Eija Aho), 8.2. Siilainen 3♂♂ p (JRu), 18.2. 12 p (JMa), 19.2. Noljakka 8 p (JuA), 23.2. Noljakka, Noljakanmäki, a13p (1♂ ja 12♀♀) (UP), 24.-26.2. Siilainen 5-12p (TA,AL).

Rantakylä-Mutala-Siitatala

8.1. Mutala 17p (MrK), 12.1. Ranta-Mutala 15p (MHu), 14.1. Mutala 15p (HKo), 15.1. Rantakylä a12p, 23.1. 13(6a) SE-NNE+1p, 26.1. a6p, 28.1. 6 NE, 2.2. 33(4a) (joista a22+a7 iltalennolla NE klo 15.20-15.35), 3.2. a10p (KLi), 4.2. Rantakylä Latolankatu a13p +Siitatala a3p (väh.) (HHö), 4.2. Ranta-Mutala 30 kiert (MHu), 5.2. Rantakylä a6p, 6.2. 11(5a) m+kiert+p, 7.2. a11p+1p, 1S, 1 E, a3 W/S, 8.2. 21(6a) m+kiert+p, 9.2. a3p, 10.2. 1+a3p, 13.2. a3p, 14.2. a4W (KLi), 22.2. Siitatala a5p (HHö).

Muut alueet

31.12. Iiksenvaara 20p (LL,Veli Lyytikäinen), 12.1. Käpykangas 50+20p (MHu), 5.2. Kontiosuo a9N/p (KLi, PI) ja 14.2. Utra 13p (MrK).

Juuka

27.2. Vuokko TLL 3 (HL).

Kesälahti

29.1. Ruokkeenniemen risteys 6-tietä 32p/SW (EV).

Kiihtelysvaara

17.-18.1. Keskijärvi a37p/kiert (HPö).

Kitee

12.12. Kontiola 10 kiert -suuntasivat laulellen kohti pohjoista (IP) ja Keskusta: 6.1. Vesitornintie 2♀♀ (UP), 12.1. Savikontien pihlajissa 15p ja samassa paikassa 29.1. 9p (TT) ja 5.2. 17p (JaV).

Kontiolahti

Kontioniemi: 9.1. 2p ja 25.2. 6p (A.Avonius/MP), ja Jakokoski: 17.1. 1ä p, 9.2. 1ä p, 15.2. 1 p/kiert, 18.2. 6p, 23.2. 1ä p ja 5.3. 1kiert. (MP).

Lieksa

19.2. Rauhala 1ä (EL).

Liperi

Ylämylly, Nuottilampi-Lautasuo-Välakangas: 3.1. 2p, 9.1. 5p, 6.2. 1 S, 13.2. 1♀ p ja 3.3. 6p (JMa).

Tohmajärvi

24.12. Akkala n20 p (Tuija Näätänen) ja 8.2. Kemie 14p (HKi).

Värtsilä:

Patsola: 5.12. 3p, 6.12. a20p/m, 13.12. a27 kiert ja 21.12. ä (HKi), Savikko: 20.12. a18p, 24.12. 5p ja 7.2. 10p (HKi), ja Niirala: 31.1. 6 p (Vesa Honkanen/HKi).

Räkättirastas *Turdus pilaris*

Myös räkättiparvet olivat tyypillinen näky näin marjaisena talvena. Joulukuussa kuitenkin räkättejä nähtiin harvakseltaan, määrät kasvoivat vuoden vaihteen jälkeen ollen suurimmillaan helmikuun alussa, kuten tilheillä ja taviokuurnillakin. Talvi lienee räkättienkin osalta yksi parhaimmista. Kokonaismääräksi arvioisin varovaisesti 5000 yksilöä, useimmiten parvet olivat 20-100 yksilöä, suurimpien ollessa 300-400 yksilöä. Jälleen turvautun KLi:n raportointiin:

"23.1.: Talven rastashuippu jo ohitettu.

Eikö kukaan laskenut rastaita viikko sitten P-K:ssa, kun esim. E-K:ssa, Kymenlaaksossa, Savossa ja Helsingissä havaittiin voimakasta liikehdintää! Ainakin P-K:n eteläisissä kunnissa olisi muuttoa tuollut näkyneen. Jokatapauksessa Lappeenrannan 10 000 liikkuvanoista räkättiä viikko takaperin on erittäin voimakas talviesiintymä. Helsingistä tunnetaan pari aiempaa samankokoista paikalliseräyntymää sekä suomenennätystalviliikehdintä joulukuun lopulla -83, Kaivopuisto parhaana päivänä 24 000m+p Nyt massoista ainakin osa (valtaosa?) tuli selkeästi rajan takaa ja eteni laajana rintamana kohti lounasta.

2.2. Joe Rantakylä a110p+a11p, a2E, nämä ikkunasta katseltuna. Rastaita tullut ilmeisesti lisää viikonvaihteen marjalintuliikehdintöjen mukana.

18.2. Viime viikolla Helsingissä ja Espoossa kahden henkilön takseerausryhmä näki yhteensä 50 000 räkättiä. Takseerauksen ulkopuolelle jäi mm. Pohjois-Espoo sekä Vantaa ja Helsinkiin ja Etelä-Espooseenkin jäi katvealueita, joten todellinen räkäsämaksimi pääkaupunkiseudulla on ollut ennätyskellinen. Nyt räkät ovat vähentyneet Helsingissäkin ja lähteneet valumaan muutolle lounaaseen, mutta edelleen rastaita on Helsingissä paljon. Mm. Helsingin Länsi-Pasilassa majaille

edelleen Keskuspuiston metsäalueella lähes 10 000 räkätin kerääntymä. tien varrella pihlajissa."

Yksityiskohtaisempi listaus havainnoista:

Joensuu

Keskusta-Linnunlahti-Kanervala

10.12. yliopisto 2p (PZ), 18.12. Linnunlahti Kuusitie 8 kiert (UP), 19.12. Hasanniemi 100p "ruokailivat sulalla nurmikolla!" (HKo), 3.1. Linnunlahti-Niinivaara 15p (HKo), 7.1. yliopisto a20p (UP), 14.1. Kanervala 150 kiert (HKo), 25.-27.1. Linnunlahti 10-30p (PZ), 27.1. Kanervala Koisoikat 20p (HKo), 3.2. Linnunlahti Yliopistonkatu 130 kiert (HKo), 8.2. yliopisto 16 kiert (MHu), 19.2. 50p, sekä 23.2. 1p (JMa).

Niinivaara-Karsikko-Repokallio

30.11. Karsikko 2p (LV), 11.12. Niinivaara Soanlahdenkatu n60 kiert (UP), 14.12. Niinivaara 100p/kiert, 27.12. 100p, 9.1. Niinivaara Impilahdenkatu 40p, 23.1. Niinivaara 40p, 30.1. 40p+kiert, 31.1. Karsikko Ketuvaarantie 90p (HKo), 9.2. Niinivaara a100p (V.Kokkonen), 20.2. 60 yks. (JRu,PI,K. Mäenpää), sekä 20.2. 4p (HKo).

Noljakka-Siilainen-Marjala

5.12. Noljakanmäki n20p (UP), 10.12. Noljakka 50 kiert (AL), 16.12. Noljakka 35 kiert (KN), 20.12. Aavaranta 65E, 100 kiert (PZ), 26.12. Iisakintie 80 kiert (HKo), 1.1. Noljakka 320p (PZ,TZ,UP), 6.1. Joe Noljakka 80p (PZ), 27.1. Linköpinginkatu 14p (UP), 29.1. Koivuvaara n20p (UP), 31.1. Noljakka n50SW+12p (UP), 4.2. Pilikko Pilkontie a50p (UP), 5.2. Koivuvaara a400p (OG), 6.2. Linköpinginkatu a100p (UP), 16.2. Noljakka n50 p (AL), 19.-21.2. Linköpinginkatu, 3-24p (UP) ja 27.-28.2. Aavaranta 1p (TZ,PZ).

Rantakylä-Mutala-Siihtala

27.12. Lonikintien ja Karjamäentien risteyksessä yli 50p (JP), 11.1. Rantakylä 66 ENE (MHu), 14.1. Mutala 50p (HKo), 19.1. Rantakylä 42(5a) NW, 20(2a) SE, 4p, 23.1. 25(8a): 24(7a) SE-NE, 1 NW, 2.2. a110p+a11p, a2 E, 5.2. a90+3(3a) NE-SE, 7.2. 70p+65(2a) SE-E, sekä 8.2. a110p+a35p+a6 NE (KLi).

Muut alueet:

3.1.99 Hukanhauta 40p (PZ) ja 18.2. Kuhansalo 2p (HM).

Kesälähti

18.12. Varmonniemi n70p ja 23.2. keskusta 3p (Kai Suomela).

Kitee

Koivikko: XII alku - 20.2. 1-2p (JaV), Keskusta: 4.12. n50p, 21.12. n30p, 6.1. n30p ja 29.1. Keisarinkuja, n20p (UP, TT) ja *Muljula*: 2.1. 11 kiert (HKo, MH).

Kontiolahti

16.12. kirkonkylä 85p (MP), 2.1. Kontioniemi ä (JVe) ja 9.2. Jakokoski Nälkövaara 3 p/SW (MP).

Lieksa

Timitra: 25.12. 1p ja 31.12. 6p (AK, AH), *Rauhala*: 26.12. 1p, 4.-5.1. 1p (EL), *Keskusta*: 26.12. Metsotie 1p (EL, AH) ja *Lampela*: 29.12. 1p (JH).

Liperi

10.12. Mattisenlahti n20 kiert (UP), 12.12. Ylämylly Välikangas 60 N (JMa), 19.12. Puromäki 400p ja Tutjunniemi 300p "Ajankohtaan nähden varsin erikoinen havainto: molemmat parvet ruokailivat lähes kokonaan sulalla kynnöspellolla!" (PZ,TZ), 1.1. Viinijärvi 120p (AV), 17.1. Ylämylly Lautasuo 53(3a) W (JMa), 23.1. Kaatamo Kaatamontie/Auvilanlahti 4N (UP) ja 27.2. Ylämylly Välikangas 1p (JMa).

Outokumpu

25.12. Rumukalassa 1p (PS,PPa), 1.1. Kyykeri 90p (AV), 6.1. Sysmäjärvi Lahdenjoensuu 100p (PZ) ja 10.1. Sysmäjärvi 40p (LV).

Tohmajärvi

8.2. Kemie 5p (HKi).

Värtsilä

Patsola: 5.12. a100 p, 6.12. a200 kiert ja 7.2. 1p (HKi) ja *Savikko*: 2.1. 100p (PZ,TZ), sekä 23.1. 11p (HKi).

Mustarastas *T. merula*

Määrä kasvoi reilusti edelliseen talveen nähden. Ilmoituksia tuli kiitettävästi 42kpl ja yksilömääräksi arvioisin päällekkäisyydet pois lukien ainakin 20yks. (97/98: 4). **Joulukuussa** aloitettiin hissutellen viidellä maininnalla (8 yks.): 10.12. Joe Linnunlahti yliopisto 1p (PZ), 12.12. Kit Koivikko maaseutuopisto 1σ p (JaV), 25.12. Vär Savikko 2σσ p (HKi), 26.12. Joe Hukanhauta Karhumäki 1p (Tarja&Henrikki Muttonen,TT) ja talven parhaana yhden paikan kertymänä 26.12. Joe Noljakka Iisakintie 3σσ ja 1♀ p (HKo,AL, ML ym.). **Tammikuussa** havaintoja sateli jo vähän enemmän (11 yks.): 1.1. Joe Niinivaara 1♀ p (AV), 1.-31.1. Joe Noljakka Aavaranta-Koivuvaara 2-3σσ p (PZ,UP), 2.1. ja 22.1. Vär Savikko 1p (PZ, Liisa Martiskainen/HKi), 3.1. Joe Hukanhauta 1p (PZ), 14.1. Joe Kontiosuontie 1p (HM), 14.1.

Toh Luosojoki "ainakin 2" p (Elma Karvinen/HKi), 28.1. Joe yliopisto 1σ p (UP), 29.1. Vär keskusta 1σ p (Heino Turunen). **Helmikuussa** "vauhti senkuin vaan jatkuu" (15 yks.): 4.2. Joe Siilaisen terveyskeskus 1σ p (UP), 4.-27.2. Joe Noljakka Aavaranta-Koivuvaara 1σ p (OG,PZ,UP), 6.2. Joe Kuhansalo, 1σ p (HH), 7.2. Kit Keisarinkuja 1σ p (HKi), 7.2. Vär Niirala, 1σ p (HKi), 8.2. Toh Kemie 1σ p (HKi), 8.2. ja 18.2.-23.2. Joe Noljakka Linköpinginkatu 1-2σσ p (P.Kiiskinen, UP), 15.2. Joe keskusta Eteläkatu 1σ p (UP), 18.2. Joe Linnunlahti Kuusitie 1σ p (UP), 21.2. Lip Viinijärvi Taipaleenjoki 2σσ p (P. Siistonen ja KN), 21.2. Joe Noljakka Aavaranta 1 E (PZ), 22.-23.2. Joe yliopisto 1σ p (AL), 26.2. Kes Varmo 1σ p (Kai Suomela). **Maaliskuun** alusta vielä yksi havainto "pisteenä in päälle": 4.3. Joe Noljakka Kuhilaskuja 1p (Eija Aho,JaA).

Punakylkirastas *T. iliacus*

Marjaisa talvi veti puoleensa myös talvella harvemmin P-K:ssa nähtävän punakylkirastaan. Kaikki havainnot: 26.12.-1.1. Joe Noljakka 1p (HKo,HH, AL,UP,PZ) ja 27.1.-30.1. Joe Niinivaara 1p (PI,JP,HKo). Niinivaaralla oli 30.1. kaksikin punakylkeä räksäparvessa (JP).

Varislinnut

Harakka *Pica pica*

Harakoiden talvehtimisesta ei ole juurikaan tehty ilmoituksia. Seuraavassa ainoa maininta harakoista: 2.2. Joe yliopiston kampuksella yöpyi 50 yksilön parvi (KLi).

Korppi *Corvus corax*

Korppi on talvisin tyyppillinen kaato- ja korppeiden lintu. P-K:ssa niitä havaitaan suurin joukoin talvisin erityisesti Joensuun Kontiosuon kaato- ja korppeiden alueella, kuten myös Kiteen ja Outokummun kaato- ja korppeiden alueella. Suurimmat määrät ilmoitettiin Joe Kontiosuolta 2.12. 97p (KLe) ja 5.2. 120p (KLi,LL,PI). Korppeja havaittiin yksittäisiä kiertelevinä myös muualla.

Varis *C. corone*

Yllättäen ilmoituksia vain Lieksasta, jossa enimmäkseen 15.2. Lampelassa 125 varista (JH): "Varikset yöpyivät keskustan tuntumassa, lentävät namuhämärissä maaseudulle ja palaavat takaisin ilta- hämärissä." Omiin havaintoihini ja ai-

empien vuosien Siipirikko-tietoihin perustuen varikseja parveilee kymmenittäin-sadoittain ainakin vakioipaikoilla Joensuussa, Kiteellä ja Outokummussa - alueilla, joissa on toimiva kaatopaikka lähellä.

Mustavaris *C. frugilegus*

Harvemmin P-K:ssa talvehtinut. Ainut havainto 6.-9.1. Outokummun kaatopaikka 1p (PS,PPA,LV).

Naakka *C. monedula*

Nyt ilmoituksia tuli Joensuun ulkopuolelta myös Lieksasta, Liperistä ja Outokummusta. Jo: 31.12. Niinivaara n300NE klo 19.00 (TT), Lie: 10.2. keskusta 18p (AK) ja 4.3. Lampela 9p (JH), Lip: 20.12. keskusta 15p (PZ), Out: 6.1. kaatopaikka n50p (PS,PPA). Lieksan keskustan 18 yksilön määrästä AK toteaa ilmoituksessaan, että "meillä harvoemmin tuommoistakaan pottia näkee kerralla kasassa".

Kuukkeli *Perisoreus infaustus*

Tänäkin talvena saapui kuukkeleista ainoastaan kaksi ilmoitusta, kuten edellisnäkin talvena. Kuukkeleita lienee paljon enemmän, mutta niiden havaitseminen vaatisi sitkeämpää etsintää kuin mitä tällä hetkellä monet harrastajat tekevät. Seuraavassa havainnot: 26.12. Lip Haapovaara 2p (PH,VJ,PM) ja IX-III Lie Uusikylä 4p yht. kahdella ruokinnalla (E.Kärkkäinen,A.Korhonen/MP).

Pähkinähakki

Nucifraga caryocatactes

Hakkeja viihtyi lähinnä Joensuun kaupungintalon puistikossa. Mutta hakkeja ilmaantui tänä talvena näkökselle myös muualle. Seuraavassa havainnot: päivittäin 11.11.-5.3. Joe Kaupungintalon puisto, jossa määrä vaihteli päivittäin 1-7p (HKo,AP,AV, LV,JuA,UP,PZ,AL,TT,HHö ym).

Muut havainnot aikajärjestyksessä: IX-X ja 11.12. Toh Kemie 1-4p (Eino Ryyty,HKi), 3.12. ja 21.1. Lie Lamminkylä 1p (EL,JH), 11.12. Toh Uusi-Värtsilä 1p (Teija Hyttinen/HKi), 11.12. Vär Savikko 1p (Liisa Martiskainen/HKi), 18.12. ja 20.-21.2. Joe Linnunlahti Kuusitie 1p (UP, Jari Kouki), 19.12. ja 18.1. Joe Repokallio 1p (TT), 24.12. Vär keskusta 1p (HKi), 26.12. Lip Siikasalmi 1p (ML,HPö), 29.12. Lie Lampela 1p (JH), I alku Nur 1p ("Ylä-Karjala"-lehti/HL), 4.1. ja 18.1. Joe Niinivaara Värtsilänkatu ja

Suistamonkatu 1p (UP,HKo), 19.1. Joe Rantakylä 1 N (KLi), 19.1. Lie Haapaniemi 1p (Reino Riikonen), 19.-21.2. Lip Simola 3p pähkinäruokinnalla (PP,Pasi Siistonen,KN).

Varpuslinnut lepinkäisistä sirkkuihin

Isolepinkäinen *Lanius excubitor*

Isolepinkäinen on nykyään vakituinen, mutta harvalukuinen talvehtija Pohjois-Karjalassa. Havainnot 13yks. (mahdollisesti osa samoja yksilöitä) painottuvat Liperin peltoalueille. Seuraavassa kaikki havainnot kunnittain: Lip (6): 21.12. Ylämyllyntien ja Polvijärventien risteys 1p (LL), 26.12. Heponiemi 1p (MH,TN), 26.12. Saarniemi 1p (PH,VJ,PM), 26.12.-1.1. Siikakoski 1p (AP,EV, AV), 2.-17.1. Ylämylly Lautasuo 1p (JMa), 14.2. Riihlahdentie 1p (LL), Kon (2): 19.11. Kulho 1p (KLe), 18.12. Jakokoski 1p (E. & L. Penttinen/MP), Vär (2): 28.11. Savikko 1p (HKi), 2.1. Savikko 1p; rotu *excubitor* (PZ), Juu (1): 27.1. Tuopanjoki 1 (O.Ryynänen /HL), Nur (1): n15.1. Ylikylä 1 (Piironen/HL), Rää (1): 19.12. Rää Oravisalo 1p; rotu *excubitor* (PZ,TZ).

Punarinta *Erithacus rubecula*

Yllättäen Nurmeksen korkeudella talviaikaan "menestynyt" punarinta: XII-I Nur Huuhti 1p ruokinnalla ainakin tammikuun lopun pakkasiin asti (H.Vattulainen/HL).

Koskikara *Cinclus cinclus*

Koskikarojen kannalta talvi oli kohutuullinen, joskin heikompi kuin edellinen talvi. Kokonaisuutena muodostui ilmoitusten mukaan laskettuna 29 yks. (97/98: 73 yks.). Lieksa on koskikarojen valta-alueetta edelleen P-K:ssa. Rengastustietojen perusteella Enon ja Lieksan alueilla oli ollut 7♂♂ ja 10♀♀, joista 1-2kv 14 yks. ja 3 vanhoja (EL). Suurimpia määriä: 10.12. Lie Neitikoski 2p (JLe), 25.3. Eno Herajoki 6-7p (EL), 1.1. Lip Viinjärvi 2p (AV), 26.2. Lie Savijoki Myllypuro 2p (EL), 5.4. Lie Laklajoki 2p (EL). Mm. Kiihtelysvaarasta, Outokummusta ja Tuupovaarasta ei saapunut yhtään karailmoitusta. Todellisuudessa näillä alueilla lienee ollut muutamia karoja talvehtimassa. Havaintomäärät kunnittain: Eno 6, Juu 2, Kit 1, Kon 2, Lie 14, Lip 3, Toh 1 (EL,KLe,JLe,AP,JVe, PZ,AV,UP,TT, HH, Leena Kokkonen, R. Heiskanen, E. Parikka, HL).

Kottarainen *Sturnus vulgaris*

Kottaraisia havaittiin vain Joensuussa lähinnä Kontiosuon kaatopaikalla, mutta myös kaupunkin keskustassa. Kontiosuolla talvehti 10 yksilöä ilmoitusten perusteella 19.12.-4.1. (PP,TT, AV,UP ym.). Sitävastoin 13.2. lukumäärä oli tippunut viiteen (HKo) ja 4.3. kolmeen (TT) osoittaen sen, että kaikki eivät selvinneet hengissä talven tuiskuissa. HKo ilmoitti 6.12. Joe keskusta kiertelevästä yhdestä yksilöstä, joka etsi sulaa maata kerrostalojen pihamailta. Myös yksi havainto tuli 14.2. Joe Lonikintie 1 SW (TT).

Peippo *Fringilla coelebs*

Peippoja löytyi usealta ruokinnalta yhteensä 14 yks. (97/98: 26 yks.). Monella nähdyllä peipolla oli ikävä kyllä sieni-infektioita jaloissa. Nämä yksilöt mitä ilmeisimmän eivät nähneet kevätaurinon nousua. Seuraavassa kaikki havainnot kunnittain: Jo (min 6): XI-loppu - 21.2. Noljaakka Nuottaniementie joulukuussa 2♂♂ ja 1♀, vuoden vaihduttua enää 1♀ ruokinnalla (PZ), 24.12.-11.2. Noljaakka Linköpinginkatu joulukuussa 1♀, vuoden vaihduttua 1♀ ja 1♂ ruokinnalla (UP), 26.12.-23.2. Hasanniemi Eteläkatu 2♂♂ p ruokinnalla (PH, VJ,PM,HKo, UP) ja 2.-8.2. Niinivaara Tonttulankatu 1♂ p (V. Kokkonen, Veli Mertanen). Kit (2): 13.12. Puhos, Koivikko 1♂ p (JaV) ja 7.2. Kit Keisarinkuja 1♂ p (Alpo Parkkonen). Kon (2): XI alku - 5.12. keskusta 1♀ p (HH) ja 6.12. keskusta Kivelä ♂ p (KLe). Lie (1): 22.12.-10.1. Rauhala Koivulantie 1♂ p ruokinnalla (KJ). Vär (3): 6.12. Sääperi 2p ja 7.2. enää 1p ruokinnalla (HKi) ja 10.12. Niirala 2p ruokinnalla (Markku Saukkonen/HKi).

Järripeippo *F. montifringilla*

Pohjois-Karjalassa peipon pohjoisempi "sukulainen" talvehtii harvinaisena. Tänä talvena tuli ilmoitukset seuraavista järreistä: "joulun alla" Joe Merimiehenkatu (Satu Penttonen), 10.12.-5.2. Vär Niirala 1p ruokinnalla (Markku Saukkonen,HKi), 24.12.-3.2. Kon keskusta 1p ruokinnalla. Samalla paikalla 3.2. jo pitempään viihtynyt lintu oli saanut yllättäen kaverin (HH, R.Huuskonen) ja XII-26.12. Lip keskusta 1p ruokinnalla (KR,SH).

Varpunen *Passer domesticus*

Varpunen on edelleen yleinen laji asutuksen yhteydessä. Jopa niin yleinen,

että lintuharrastajat eivät viitsi niistä juuriakaan tehdä havaintoilmoituksia. Seuraavassa kuitenkin osviittana yksi tieto: 1.12. Joe Karsikko, Kettuvaaran-tien ja Turjankadun risteyksessä ruokinnalla 50p (HKO).

Pikkuvarpunen *P. montanus*

Pikkuvarpunen on ilmeisesti syrjäyt-tämässä varpusen paikkaa ainakin Jo-ensuun seutuilla. Pikkuvarpusia pystyy näkemään Joen kaupungissa monin paikoin ja niistä varpuseen verrattuna myös laaditaan havaintoilmoituksia. PZ:n kertomaa: "12.12.98 Joe Noljaakka Aavaranta 20p ruokinnalla. Ennätysmäärä tällä paikalla. Trendi tun-tuu olevan lisääntyvä: talvi 96/97 max. 2, talvi 97/98 max. 15". Seuraavassa kar-kea minimi ilmoitusten perusteella pikkuvarpusten määristä. Joe: (80); Noljaakka 30, Karsikko 5, Repokallio 20, Niinivaara 25. Vär: keskusta 40. Kit: Vesitormentie 20. Lip: Viinijärvi 10.

Nokkavarpunen

Coccothraustes coccothraustes

Nokkavarpusten esiintyminen ro-mahti edelliseen talveen verrattuna. Nyt tuli ainoastaan yksi havainto vii-me vuotisen "nokkistädin" ruokinta-paikalta: 30.1. Toh Uusi-Värtsilä 1p ruokinnalla (Teija Hyttinen/HKI).

Punatulkku *Pyrrhula pyrrhula*

Mainittavimpia merkintöjä: 30.11. 6♂♂ ja 4♀♀ Kon Kontioniemi (JVe), XII-II Vär keskusta n20p ruokinnalla (HKI), 13.12. Joe Noljaakka Aavaranta 8 E (PZ), 27.12.-21.2. Kon Jakokoski 22 (16♂♂ ja 6♀♀) rengastettu ruokinnalta (MP, JT), 4.1. Joe Niinivaara yht. 25p (UP), 6.1. Joe Noljaakka Aavaranta 7 W (PZ), 22.2. Joe Noljaakka-Aavaranta, yht. 20p (UP). HL kertoi Juuan ja Nur-meksen alueelta: "erittäin vähän koko talvena".

Pähkinänakkeli *Sitta europaea*

Pari havaintoa: 29.11.-1.3. Kon Kontio-niemi 1p ruokinnalla (K.&U. Puusti-nen/MP) ja -II Tuu Revonsonkaja pe-räti 2p ruokinnalla (Tuula Puuppon-nen/HKI).

[Lisäksi mainittakoon: syksy-III 2p, mutta III vain 1p "paikka on Sotkamon puolella lähellä maakunnan rajaa, metsässä oleva ruokintapaikka" (M. Timonen/HL).]

Viherteippo *Carduelis chloris*

Viherteippo on nykyään yleinen ruo-kintapaikoilla vieräilevä lintu. Ilmoi-

tuksia viherteiposta tuli kuitenkin vähän: 5.12. Joe Noljaakka Noljaakan-mäki n20p (UP), 12.12. Vär keskusta a35+8p, Patsola 12p (HKI), 26.12. Joe Kissamäki 26p (TT), 15.1. Juu kk Eeva-la a40p (HL).

Tikli *C. carduelis*

Ainoastaan kolme havaintoa 12 yksi-löstä (97/98: 5 havaintoa 6 yksilöstä): 19.11. Joe Kontiosuon kaatopaikka 7p (KLe), 31.12. Lie Timitra 4p (AH) ja 1.1. Lip Siikakoski 1p (AV).

Urpiaainen *C. flammea*

Urpiaisten esiintyminen jäi hieman vai-summaksi edelliseen talveen verrattu-na. Talven kokonaismääräksi arvioisin varovaisesti 2000 yksilöä (97/98: 3100). Tarkastelen urpiaisten määriä talven etenemisen suhteen. Joulukuun parvi-koko oli siinä 10-40 yks. ja suurimmat parvet olivat 5.12. Joe Linnunlahti 80p (HKO), 20.12. Vär Savikko 30p (HKI), 20.12. Lie Märajälähti 50p (EL), 26.12. Kon Onttola 100p (HKO, OG, AL, UP) ja Joe Hasanniemi 100p (HKO), 27.12. Joe Pilikko 60p/kiert (JMa), 27.12. Joe kes-kusta 40 kiert (HKO), 27.-30.12. Juu Vuokko TLL 30-40 kiert (HL), 30.12. Joe Niinivaara 35p (HKO), 31.12. Kon Jakokoski 45p/S (MP). Tammikuun parvikoko oli joulukuun tasoa pari-kymmentä yksilöä suurempi. Suurim-mat parvet olivat 1.1. Rää Salokylä 100p (HKO, Askok&Andgela Halonen) ja koko talven suurin parvi Out Kaasi-la 230p (AV), 4.1. Joe Niinivaara Käki-salmenkatu a50 (UP), 6.1. Joe Noljaak-ka Koivuvaara 60p (PZ), 14.1. Joe Rep-okallio n50 (TT), 16.1. Kon Kontio-niemi, n30 kiert (JVe), 17.1. Lip Ylämylly Lautasuo 100E (JMa), 17.-18.1. Joe Niinivaara Pengerkatu-Suis-tamonkatu 90-110kiert/p (HKO), 23.1. Joe Rantakylä a30N yöpymislennolla (KLi). Helmikuulla havaintojen määrä laski, mutta parvikoko oli kuitenkin ilmoitusten mukaan selkeästi suurempi kuin joului- ja tammikuussa. Suurim-mat parvet olivat 6.2. Lie Kotola 50p (AK), 10.-25.2. Kon Jakokoski Rantala 30p ruokinnalla (A. Nevalainen/MP), 14.2. Lip Siikasalmi 70p (UP), 15.2. Kon kirkonkylä 45p (MP), 18.2. Joe keskusta-Kanervalä 70(2a) kiert (HKO), 20.2. Kit Niinikumpu 200p (JaV), 20.2. Joe Niinivaara yht. 155 kiert (JRu, PI&K. Mäenpää). Maaliskuun puolelta yksi maininta kevätmuuton piikkiin menevänä 9.3. Kon Selkie 200p (J. Piipponen/MP).

Tundraurpiaainen *C. hornemanni*
Tundraurpiaisia kaivettiin urpiaispar-vista esiin vähemmän kuin edellisenä talvena. Yhteismääräksi sain 14 yksi-löä (97/98: 41), joista osa saattaa olla päällekkäisiä. Kaikki havainnot: Joe (5): 20.12. Joe Karsikko liksenportti 1p (HKO), 26.12. Joe Hasanniemi 1p (HKO), 28.12. Joe Iloaari 1p (UP), 31.12. Joe Kanervalä Tuulliportinkatu 1p (HKO), 7.1. Joe Kanervalä 1p (HKO). Kon (5): 22.12. Kon Jakokoski 2p ruokinnalla ja edelleen samassa paikassa 26.12. 5p ja 9.3. 4p (MP). Out (4): 1.1. Out Herneaho 3p (AV) ja 9.1. Out Keskusta 1p (LV).

Vihervarpunen *C. spinus*

Muiden siemensyöjien tapaan viher-varpusiakin oli kohtuullisesti liikkeel-lä. Talven kokonaissaldo Joensuussa varovaisesti arvioiden 70-100 ja muu-alla 44 yksilöä. Esimerkkinä mainitsin, että pihassamme kävi säännöllises-ti koko talven 2-6 yks. syömässä tuija-pensaiden siemeniä. Pääasiassa ilmoi-tuksia tuli Joensuusta, vain muutama muualta. Keskimäärin parvikoko oli koko talven 3-10, kuitenkin helmikuun lopulla yksilömäärä alkoi kasvaa enteillen kevätmuuttoa. Suurimpia par-via Joensuussa talven etenemisen suh-teen luokiteltuna: 5.12. Linnunlahti 7p (HKO), 20.12. Noljaakka a9 (UP), 4.1. Ilo-saari a11 (UP), 17.1. Niinivaara Keinä-länkatu 15p/kiert (HKO), 20.2. Niini-vaara 25p (JRu, PI & K. Mäenpää), 27.2. Noljaakka Aavaranta 16(2a) E (PZ), 28.2. Noljaakka Aavaranta 15 (10m+ 5p) (TZ, PZ). Muualta seuraavat havainnot: 16.12. Kon kirkonkylä 11p (MP), 20.12. Lip Viinijärvi 5p (PZ), 6.1. Kit keskusta hautausmaa a10p (UP), 28.2. Lip Ylä-myly Välikangas 14 (12 W+2p) (JMa) ja 11.3. Kon Jakokoski 4(3a)m (MP).

Keltasirkku *Emberiza citrinella*

Keltasirkkuja ei ilmoitettu havaituksi suurina paikalliserääntyminä, kuten edellisenä talvena esim. Värtsilän pel-loilla.

Pulmunen *Plectrophenax nivalis*

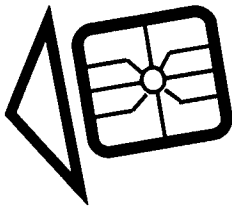
Ainut 21.2. Lip Ylämylly Lautasuo 1ä S (JMa), joka ilmeisesti jo kevätmuuttaja.

Kirjallisuus

Kontkanen, H. 1997: Talvilinnut 1996/97 Pohjois-Karjalassa. - Siipirikko 24(4): 24-31.
Parviainen, A. 1999: Talvilinnut 1997/98 Pohjois-Karjalassa. - Siipirikko 26(1): 3-10.

SONERA PUHELU- KORTIT

SONERA PUHELUKORTTI 30

Asemalta. Postista. Junasta.
R-kioskilta ja vaikka mistä...
Sonera-puhelukortilla
soitat kätevästi yli 10.000
korttipuhelimesta kautta
koko Suomen maan.

sonera

Pinnamiehen vuosi

Markku Halonen

Vuosi 1993 jatkui armeijan merkeissä. Marjalintuja oli vielä mukavasti maakunnassa, ja monista vaikeista talvilajeista tuli kiitettävästi havaintoja ja bongausmahdollisuuksia. Niinpä vuosi alkoi vuodenpinnamielessä hyvin. Tammikuun puolivälissä kävin Liperin Taipaleenjoella etsimässä joulukuista kuningaskalastajaa, mutta vain minkki sekä saukko näkyi. Mustarastas, peippo, punarinta, lapinharakka ja kolme hemppoa olivat jääneet Viinjärvelle talvilajistoja pristämään.

17.1. bongasin Liperin Joutenniemestä valkoselkätikan, joka kävi läskillä talon pihassa. Tikkabongailu jatkui muutamaa päivää myöhemmin Kontiolahden Selkielle, missä harmaapäätikka piileksi hetken Kontkasen navetan räystäään alla. 25.1. retkeily jatkui tiukassa pakkasessa jälleen Liperin suunnalla. Ensin Mutkanvaaran salolta löytyi pari kuukkelia sekä parvi taviokuurnia, ja sen jälkeen komea vuorihemppo (bongaus) Viinjärven rikkaruohostosta isossa urpiais- ja tundraurpiaisparvesta. Kuun viimeisenä päivänä pyöräinen Liperissä tuotti pähkinänakkelin ja nokkavarpusen. Erikoisin havainto oli kuitenkin noin sata talitiaista ja 40 sintiaista yhdellä ainoalla ruokintapaikalla!

Kevään ensimmäinen pöllöhavainto tuli Kontiorannasta, missä huuli lehtopöllö 5.2. lähtien. Helmikuu oli linturetkien suhteen hiljainen, vain loppukuulla käynti Helsingissä palkittiin mukavilla lajeilla: kaksi turkinkyyhyä (toinen lauloi jo) Kirkkonummella, 25 partatiaista Laajalahdella ja neljä eri ikäistä isolokkia Helsingin satamissa. Pöllöbongaukset rupesivat tökkimään maaliskuulla, kun yritin useaan otteeseen kuulla tai nähdä Suhmuran hiiripöllöä. Tein paljon pöllöretkiä, mutta niiden anti

jäi pyöreään nollaan – huono pöllövuosi on enemmän sääntö kuin poikkeus P-K:ssa.

Kevät tulee

Muuttolintuja alkoi hiljalleen valua maakuntaan, mutta siitä huolimatta talvilintujen bongaus jatkui. Armeijasta pääsyn kunniaksi bongasin 10.4. VJ:n kanssa turkinkyyhykyn Ilomantsin Hattuvaarasta. Ajelimme ja ihmettelimme lintujen vähyyttä talvisilla Ilomantsin korpimailla. Pois tullessa näkyi lohdutukseksi kolme merilokkia Uimaharjussa. Samana iltana sykäsimme vielä epätoivoiselle pöllöretkelle, tosin hyville pöllömaille, Outokummun kaatopaikalle sekä Liperin Mutkanvaaraan. Huuhkajat olivat hiljaa, ja retken ainoa pöllö olikin auton valokeilassa lentänyt helmari.

Laattasiipi eli merikotka hengasi pinnapussiin 13.4. Joensuussa, ja seuraavana päivänä maakotka Värtsilässä. Keväällä on valoista aikaa retkeillä koko päivän, ja niinpä Värtsilästä siirryimme illaksi Enon sulapaikoille ihmettelemään aikaista silkkiuikkua. Seuraavana päivänä petojen stajaus jatkui Kiteen Pekanmäellä, missä viipotti iso *Falco* turhan kaukana itään. 17.4. peippojen konsertti soi kaikkialla, ja Kiteen suliin oli yöllä saapunut uusia vesilintuja. Hapettajan sulaan tupsahti kanadanhanhi ja Uimaranan tuomipusikossa pyrähti 15 nokkavarpusta. Lintuja muutti jatkuvasti pohjoiseen, ja niinpä päivän petopiikki mielessämme siirryimme Kesälahden Mäntyniemeen. Fasaanikukon töräytellessä Pyhäjärven länsireunaa seurasi iltapäivällä, kaksi maakotkaa ja yksi merikotka.

Seuraavana päivänä naurulokit

valtasivat Joensuun, ja Rantakylän muutonseurantapaikalla, Hanhentiellä, meni muuttohaukka, josta myöhästyin viisi minuuttia. 19.4. muuttolintu liikkui edelleen mukavasti, ja niinpä kampsin jälleen Mäntyniemeen. Matkalla Puhoksessa leijaili merikotka luoteeseen, ja perillä Mäntyniemessä säpsäytti västäräkkiparvessa ollut mustaselkäinen alalaji *yarrellii* – vaikei pinnaa tullutkaan, oli se ensimmäinen havainto maakunnasta.

Siilausta Sääperillä

Takatalvet kuuluvat kevääseen, ja niin nytkin. Muutaman päivän tulpan aikana näkyi parempana lajina vain kaksi merimetsoa Hanhentiellä. 22.4. oli Värtsilän vuoro esitellä töyhtöhyppien ja isokuovien massoja, "harvinaisuutena" näkyi vain merikotka. Seuraavana päivänä muutto jatkui vilkkaana, ja Mäntyniemessä oli kaksi paikallista uuttukyyhyä. 25.4. yksi kevään yllättäjistä oli käheä-ääninen pähkinähakki, joka lensi aamutuihin Joensuun Nolja-kassa. Päivänsilmä vietettiin taas Värtsilässä, ja sieltä tippui pinnapussiin kauan odotettu elis: kaksi paikallista lyhytnokkahanhea oli kunnantaloon pellolla. Petoja muutti kivasti merikotkan johdolla, ja ensimmäinen räystäspääsky kurvaili 15 °C lämmössä.

Tohmajärven Kirkkoniemen kirkon pihassa kiikaroidessamme, keksin kurkata viereiseen koivunhalkeamaan. Sieltä pölähtikin pinnaksi kelpaava lehtopöllö jättäen kolme munaa hetkeksi jäähtymään.

27.4. oli hyönteissyöjien päivä: aamulla leppälinnut ja kirjosiippo lauloivat iloisesti, niin kuin talvesta ei olisi ollut tietoakaan. Värtsilässä ajettiin

ennen puolta päivää ilmeisen pikkukiljukotkan perässä Hopeakalliolta aina Niiralaan, mutta hyvästä yrityksestä huolimatta laji jäi varmistamatta. Myöhemmin vielä kiljukotkamainen merikotka säikytteli stajareita.

Kunnon bongari vaihtaa nopeasti maisemaa, ja niinpä seuraavana päivänä olin Outokummun Sysmäjärvelä. Jakaranniemen tornin liepeillä kellui paljon vesilintuja ja myös hanhia oli runsaasti. Merikotka istui jäällä käyden välillä lämmittelemässä kohmeisia kynsiään kuusenoksalla. Tylli ja punajalkaviklo avasivat kevätarttikakauden Joensuussa nähdyn mustalinnun ohella.

Vapunpäivänä retket suuntautuiivat jälleen Sysmäjärvelle ja Ahonkylään. Jälkimmäisessä paikassa kahlassi tulvapelolla komea mustapyrstökuiuri. Illalla menin VJ:n kanssa vielä uudestaan Ahonkylään. Pellon lintuja kiikaroidessa retkikumppanini totesi rauhallisesti suohaukan tulevan kohta silmille, ja kuinka ollakaan, vanha riukupyrstöinen näyttysuohaukkanaras lepatti aivan vierestä pitkin pelto lakeutta. VJ ei sanonut heti lajia (vaikka tiesi linnun heti "pygekksi"), sillä hän ei halunnut hermostuttaa meikäläistä. "Pygen" kaarreltua aikansa se liiteli pohjoiseen metsän taa. Kostean kevätpellon ylle ilmestynyt vaappuva suopöllö tasasi adrenaliinia sopivasti. Illan pimennyttyä kiertelimme edelleen lapinpöllö mielessäme Mutkanvaaran synkässä kuusikossa, ja yllättäen varpuspöllö yltyi viheltämään iltaserenadia. Toisaalla kuultu sarvipöllö ja Mattisenlahdella röhkinyt luhtakana kruunasivat venytetyn iltaretken.

Aamulla (2.5.) aloitimme retken jo viideltä, ja tulossa olikin jälleen kaunis ja aurinkoinen päivä. Joensuun paikkojen jälkeen saavuimme TN:n kanssa Vuoniemeen, missä Pyhäselän puoleisen sulan reunalla nukkui 7♂♂ ja 5♀♀ allihaakkaa. Värtsilään mennessämme Onkamon kaupan pihassa tein välisoiiton Zerrelle, ja hän kertoi Sääperillä olevasta harmaasorsaparista. Niinpä läksimme sitäkin innokkaammin hakemaan Tonille elistä ja minulle vuoderpinnaa. Sääperin linturikkaalla rantapellolla suoritettujen pienien kiikaroinnin jälkeen sorsapari ui näkyviin ruovikon kätköistä. Myös seuraavana päivänä poikkesin JR:n ja AV:n kanssa Värtsilässä nähden vuo-

denpinnaksi haarahaukan. Hanhia oli kerääntynyt mukavasti pelloille, ja niinpä Valkeasuolta poimimme pois-mennessämme vielä lyhytnokkahanhen.

Lintumieslössi lossissa

Koska pojilla oli vapaata, lähdimme illalla jatkamaan siilausta. Yön yli aina seuraavaan illansuuhun jatkuneesta retkestä muodostuikin yksi erikoisimmista ja raripitoisimmista. Vaikka sää oli illalla pilvinen ja sateinenkin, kuuntelimme innokkaasti yöhuutelijoita. Mattisenlahdella puhalteli retken ensimmäinen kaulushaikara torveensa ja mustalintujen alakuloisia vihellyksiä kuului yllättävän paljon taivaalta kielen varhaisesta päämuutosta.

Arvinsalmen lossille saapuessamme AV:n jatkuva purpatus huonosta säästä ja lintujen vähydestä vaihtui kangistuneisiin kauhunilmeisiin: jäät olivat lähteneet liikkeelle kohtalaisessa kaakkoistuudessa, ja nyt ne vyöryivät vauhdilla läpi Arvinsalmen tukkien lossiväylän lähes kokonaan. Lossiin kuitenkin mentiin, ja se lähti ryskyen puskemaan jäiden sekaan pimeään yöhön kohti kaukana häämöttävää Rääkkylän puoleista laituria. Hitaan etenemisen jälkeen lossi kääntyi salmen puolivälissä poikittain etsien mahdollisia avoimia kohtia. Jäät liikkuiivat todella lujaa, ja olimme monesti jo aivan jumissa lohkaroiden keskellä. Lopulta kuin ihmeen kappalla lossi pääsi puskemaan täydellä voimallaan kohti laituria, ja niin siitä sittenkin selvitettiin.

Jouhtenuslammella kuului aamuyöllä kivasti huutelijoita: kaksi luhtakanaa, kaksi liejukanaa, luhtahuitti sekä soidintamaan innostunut mustapyrstökuiuri. Helmipöllö lehahti nukkaisiin siivin ylitsemme. Aamulla kiersimme Vuoniemessä ja Onkamossa, ja sieltä edelleen Päätyleelle. Lintutornin tien risteyksessä huomasimme noin 200:n metrin päässä pellolla aidanseipään nokassa istuvan vaalean hahmon. Pystytimme putket ja totesimme linnun oitis hyvin vaaleaksi suohaukakokoiraaksi. Noin vartin kuluttua lintu otti siivet alleen kurvaten matalalla aivan nenän edestä kohti Päätyleenlahtea: arosuohaukka vuoderpinnana ja pojilla elikset – "jess!" Pikkutikka kiikitti koivikossa, kaulushaikara puhalteli ja kolme pikkujoutsenta pyö-

rähti lahden yllä mekastaen. Pois mennessä pysähdyimme vielä tsekkaamaan kuusen latvassa istuvan pikkulinnun, joka oli yllätykseksemme kirjosiipikäpylintu!

Poikien alkaessa pikkuhiljaa väsyä valvotun yön jäljiltä, tiheinkin tarkkaavaisuutta, ja heti Hyypiällä pääsinkin herättämään takapenkillä nukkuvan JR:n – kaksi allihaakparia kellui järvellä. Jätimme tällä kertaa Sääperin väliin ja painelimme Puhokseen, missä radan varrella langalla kökötti turturikyhyhki. Lopuksi kävimme vielä Kesälahdella kuuntelemassa fasaanikukkojen töräyttelyä.

Allien aikaan

6.5. oli jälleen yhdistetyn yö- ja päivätretken vuoro. Rääkkylän ja Kiteen alueelta löytyi kivasti yölintuja, kuten kolme sarvipöllöä ja lehtopöllö, jänkäkurrpa sekä seitsemän luhtahuittia. Yömuutolla meni jälleen jatkuvasti mustalintuja ja alleja. Sääperille meno varmistui piippariin tulleen paikallisen kattohaikaran ansiosta, ja se istuikin Uudenkylänlammen rantapellolla ladon katolla. Päivän muut vuodarit olivat paikallinen muuttohaukka ja lapinkirvinen. Tämän jälkeen retkiä tuli tehtyä edelleen päivittäin, mutta kovia lajeja ei irronnut.

Vasta 12.5., juuri arktikaretken kynnyksellä, näkyi Joe Ukonlahdella 13.–18.5. olin Suomenlahdella, ja sinä aikana olisi varmasti tullut joitakin hyviä vuoderpinnoja myös P-K:sta. Mutta kevään arktikaretki on vuoden kohokohta, eikä sitä voinut jättää väliin. 13.5. aamuyöllä pysähdyin Parikkalan Siikalahden pengerttiellä, ja siellä olikin mahtava yökonsertti käynnissä: kaikki tavalliset rantakanat kuuluivat samoilta jalansijoilta. Helmipöllö puputti kuusikossa allien ja mustalintujen viuhtoessa äänekkäästi muutolla. Kello 2.30 Simpeleellä meni tauotta yömuuttavia alliparvia.

Aamulla varhain kapusin sitten Karri Kuitusen kanssa aivan rajan pinnassa olevalle Suokuman kalliolle, josta löysin vielä nykyisinkin rakkaan katajaisen stajausseipiöni. Aamupäivällä kiersimme Saimaan rantoja paikallisia vesiäisparvia ihaillen, ja illaksi olin jo siirtynyt Sammalisen kiljukotkamäen kautta suuren niemeen eli

Pikkutikan kiikitystä saatiin kuulla pian arosuohaukan ohilennon jälkeen.
©Hannu Eskonen

Virolahden Hurppuun. Vesiäisiä muutti kivasti päältä, illan sigma nousi 80 000:een (Viipurissa oli mennyt edellisenä iltana mustalintujen massat, 450 000). Vessumuutto jatkui heti aamulla illan malliin melko korkealla, ja myös valkoposkia oli liikkeellä. Il-

lalla siirryimme sitten Isnäsin niemestä Pernajan Hamskäriin, jossa olimme aina 18.5. asti. Saaressa näkyi tuona aikana mm. 700 000 vesiäistä, 47 000 hanhea, 6500 *Gavia*, 80 kihua, vaikka muilla kuin vesiäisillä ei voitu puhua vielä päämuutosta.

Paluu pohjoiseen

Likaisen telttaviikon ja tauottoman stajauksen jälkeen olisi mieli tehnyt jo ripustaa kiikarit hetkeksi nauaan, mutta heti 19.5. matka kului Mattisenlahdelle kuuntelemaan aamulla löytynyttä ruokosirkkalintua. Valitettavasti lintu oli lopettanut konsertoinnin 20 minuuttia aikaisemmin, ja sen jälkeen lintua ei enää kuultu. Yö kului taas mukavasti retkellä, ja uusina lajeina pinnapussiin tippuvat kolme kehrääjää ja riekko Pitkärannan ympäristöstä. Aamuvarhaiseksi satsittelimme VJ:n johdolla Rastiin. Piippari keskeytti auvoiset aamunet tiedolla mahtavista valkoposkimassoista Virolahdelta. Muutaman tunnin ja kahden valkoposken jälkeen suunnistamme hiljalleen pettyneinä kohti Joensuuta – ajoitus oli oikea, mutta hanhet menivät itäistä reittiä; Virolahdeltakin nähtynä kaukana merellä. Aamupäivällä poikkesimme vielä Mattisenlahdelle, ja Ylämyllyllä saimme pientä lohtua langalla huhuillevan turkinkyhkyhyn muodossa.

Vuodenpinnamiehen elämä on kiivasta, ja jälleen illalla retki jatkui ties monennenko kerran kohti Liperiä ja Rääkkylää. Aamulla stajjasimme vähäistä arktikaa Samppaanniemessä, ja kuuntelimme metsälintuja vanhassa kuusikossa laulavan pikkusiepon verran. Koska linturalli oli kohta käsillä, paikka pantiin oitis pimitykseen. Hyvän allihaahkakevään huippuna VJ blokkasi autosta 12:n linnun parven Kivisalmessa. Rallin valmistelu kävi kiihkeimmillään ja tästä retki jatkui suoraan Joensuun kautta illaksi Rastiin, ja sieltä edelleen yötä myöten Rääkkylän kautta aamuksi Mattisenlahdelle (epätoivoista ruokosirkan bongausta).

Iltapäivällä (23.5.) tuli sitten kova vuodenpinna: AV hälytti Jokipohjan puhdistamolle katsomaan lampivikloa. Seuraavana päivänä bongasin Värtsilän Savikossa HKi:n jo pari päivää aiemmin löytämän punajalkahaukanaaraan. Kevään kahlaajatilastot kaunistuivat huomattavasti 26.5. sateisena ja viileänä päivänä. Ensin Joe Kontiosuon altailla piipersi kuusi jänkäsiirriäistä ja myöhemmin Sysmäjärvellä ihmettelin kesken kaiken kuulunutta tuttua, perin merellistä ääntä: kaksi karikukkoa lensi hienosti tornin vierestä muuttomatallaan, todellinen onnenkantamoinen!

Rautainen ralli

28.5. illalla oli viimeisen rallinvalmistelurepäisyn aika, ja se alkoikin räväkästi Jouhtenuslammen pikkuhuittikoiraalla. Monet yölaulajat ja vaikeat metsälinnut löytyivät laulavina reviereiltään, ja niinpä rallireitti alkoi pikkuhiljaa muutoutua. 29.5. oli sitten odotettu hetki, kun ralliryhmä koontui sponsoriautolleen. Ryhmään kuului kirjoittajan lisäksi aina yhtä kiivas VJ, rento mutta reipas PM sekä E-K:n vahvistus ja tarkkailijajäsen Karri Kuitunen. Lajien laskenta aloitettiin onnistuneesti melko tuhnuisessa säässä Kontiosuon kahlaaja-aitailta. Illan kiertely Outokummussa valui huonon sään takia harakoille, mutta yö meni varsin putkeen Pitkärannan riekkoja ja Jouhtenuksen pikkuhuittia myöten. Jouhtenuksella kuultiin myös aikainen viitasirkkalintu, Samppaanniemessä lauloi tuttu pikkusieppo ja pari vesipääskyä meni muutolla.

Iltapäivän alussa nuijasin kovan vuodenninnan. Olimme saapuneet Sääperille, ja pojat läksivät komppaa-

maan rantapeltoja. Itse halusin "uhrautua" ja päätin mennä etsimään autolla iduleita tms. rallipinoiksi kelpavia lintuja. Sääperinrannan tiellä pysähtyessäni mielessä käväisi taivaan kiikarointi Sääperin yläpuolelta, mutta ajattelin että pojat hoitaa kyllä hommansa. Kovan rallipinnan näkeminen yksin olisi vain harmittanut, sillä neljän hengen joukkueesta kolmen jäsenen on havaittava ja määritettävä laji. Lopulta palailin tyhjältä kierrokseltani poikia noutamaan, ja he olivatkin nähneet koko joukon uusia rallilajeja, parhaimpana mustahaikaran. "Mustakikke" oli kaarrellut Sääperin päällä melko matalalla juuri niihin aikoihin, kun olin Sääperinrannassa!

Niiralasta nappasimme vielä faasaanin ja myöhäisen piekanan, ja jatkoimme Rastiin. Selältä löytyi VJ:n ennustamat kaksi allia ja Karri kunnostautui blokkaamalla kaukaa luodolla istuvan merimetson sekä tukkipinoilla laulavan mustaleppälinnun. Näimme tässä toistaiseksi viimeisimmässä P-K:n kevätrallissa 140 lajia, ja sillä tuli oikeutetusti voitto kotiin.

Yölaulajien perässä

Kesäkuun kunniaksi bongasin Laikanlahden viiriäisen, Mattisenlahden rytikerttusen ja Kalliojärven ruokosirkkalinnun. Rastaskerttusen kuulin 5.6., mutta väärän läänin puolella Kerimäellä. Useiden yöpyrähdysten jälkeen seuraava vuodenninnyöky tuli 9.-10.6., jolloin kiersin TN:n kanssa Rääkkylän ja Kiteen paikat: havaittuimme paljon ruisräkkiä, pari viiriäistä ja kultasirkkukin kuului. Kahlaaja oli edelleen kevätmuutolla, ja muutaman tyllin ja vesipääskyn lisäksi Kiteellä muutti 19 tundrakurmitsaa.

12.-13.6. seikkailin jälleen yöretkellä JR:n kanssa Värttilän ja Tohmajärven alueella. Saarion vaiheilla ihailimme HKI:n neuvomaa lapinpöllöä, Sääperillä lensi keväällä näkemättä jäänyt kesäinen meriharakka, ja Savikossa pajukossa laulanut sinirinta tuotti aluksi määrittäsvaikeuksia. Lopulta lintu nähtiin, ja mikä huvittavinta, se oli P-K:n vuodari jälleen kerran. Muljulassa kuuntelimme vielä illan kahussa, P-K:n kesän ainoaa, PH:n löytämää rastaskerttusta. Jaamalla

Sinirinta lauleli pinnapussiin vasta kesällä Värttilän Savikossa. ©Hannu Eskonen

näimme retken toisen lapinpöllön langalla istumassa aivan tien vieressä.

Yölaulajia oli maastossa mukavan paljon, ja kuin huipentumana löytyi Värtsilän Savikosta laulava pikkukultarinta. Savikon rehevä niitty oli 11.6. kuitenkin sen verran meluinen paikka (ruisrääkät, pensassirkkalinnut ja kaikki muut mahdolliset yölinnut lauloivat niin äänekkäästi), ettei "caligatan" vaimea laulu erottunut joukosta. Vuoden yksi mukavimpia ja helpoimpia bongauksia oli piipahtaminen Joensuussa Höylasilla, mistä HKO oli löytänyt pikkusirkun pesän. Koiras tuli vastaan tiksuttamaan vähän ennen tornia aivan polun varteen.

Kuusamoon

Jo vuoden päivät Kuusamon rallia valmistellut ja tuhansia kertoja soitellut VJ suorastaan pakotti lähtemään ralliporukkaansa, ja niinpä vietimme 18.–20.6. välisen ajan Kuusamon perin karuissa lintumaastoissa. Joukkueeseemme kuuluivat ensikertallaajat, helsinkiläiset "pankinjohtaja" Matti Koljonen sekä nuoren polven edustaja Frans Silvenius. Jo matkalla tunnelma kohosi jopa riehakkaaksi erään "ralliasiantuntijan" noustessa kyytiin. Auttoa säästelemätön VJ osoitti hyvää ralikuntoa tienaamalla vähän ennen Kuusamoa mukavat ylinopeussakot.

Yöksi asetuiimme erään metsäautotien varrelta löytämäämme, hotelli Kuusamoksi ristimäämme, hylättyyn latoon. Ladossa varustelutaso oli hyvä, sillä väliseinän takana oli huusi. Ladossa oli myös melko tasainen laulatlattia, johon levitimme vielä alusmuovin. Koko joukkue asettui makuupusseihin. Itikoita oli pilvisen ja viileän sään ansiosta vähän, ja niinpä saimme nukuttua mukavasti pienen hetken – sitten alkoi vesisade. Ladon katto vuoti kuin seula ja lattia lainehti oitis kastellen myös makuupussit. Huonossa säässä ei voinut lähteä valmistelemaan ralliakaan joten sinnittelemme aamuun asti miten kukin parhaiten taisi.

Kohtalaisesti menneiden valmistelujen ja VJ:n tunkeilevan tiedustelun avulla aloitimme rallin toiveikkaasti. Lajisto oli selvästi pohjoisempaa kuin kesäisessä Karjalassa, mm. taviokuurna, lapinuunilintu, pikkusirkku ja kuukkeli olivat pelkkää paperia. Kaik-

ki on mahdollista Kuusamossa, sillä rallissa havaittiin yhteensä yllättävän monta eri lajia – monet yksittäisiä pohjoiseen eksyneitä etelän laululintuja. Vaikka jäimmekin kauas kärkipäästä seuraavassa muutama rallimme kohokohta.

Aamuyöllä Torankijärven sopivan näköisessä huittimaastossa matkin luhtahuitin sivalluksia viheltämällä. Lintua ei tietenkään kuulunut (luhtahuitti on Kuusamossa tosi kova laji), mutta lammen takaa lähti liikkeelle parkissa pimeänä seissyt auto. Purkutilaisuudessa oli naurussa pitelemistä kun yksi joukkue huuti luhtahuitin pinnaksi, mutta outoa kyllä, he olivat kuulleet sen ilmeisesti jossain muualla.

Harvinaisin lintumme näkyi myös Torangissa: pienellä näyttämällä pellolla rupesin ihmettelemään outoa, pensastaskumaista laulua. Hälytettyäni epäilevät pojat evästauoltaan autosta lintu paljastui mustapäätaskukoiraaksi. Riekkö hoidettiin todella työläästi: ensin VJ seuraili lintua, joka tepasteli pitkän aikaa tiellä aivan avoimesti. Muun ryhmän tullessa paikalle lintu oli häipynyt ympäröivään, lähes läpitunkemattomaan turallikkoon. Ei auttanut muu kuin lähteä ketjussa tetsaamaan risukkoa, ja vieläpä pimeässä. Lopulta riekkö lähti jaloistamme iloisesti räkättään.

Rallin loppukiri tai oikeastaan pikataival ajettiin keskellä jylhää korpea, missä piti olla maakotkan pesän. Aina yhtä energinen VJ russasi vaihteita ja antoi soran pölyttä vaarallisella metsäautotiellä, ja niinpä ajoimmekin harhaan. VJ rusautti pakille ja peruutti auton kolisten kiviin ja kantojen päälle, ja taas mentiin öljypohjia ja lommota tarkistelematta. Aivan viime tingassa löysimme oikean kärrypolun, joka kulki lähes pesän alta. Pesässä istui yksi iso poikanen.

Rallin purkutilaisuus pidettiin oikeassa hotellissa Kuusamossa, missä kävimme saunassa Hannu Hautalan kanssa. Vaikka olimme rättiväsyneitä usean vuorokauden valvomisesta päätimme lähteä ajamaan kotia kohti. "Pankinjohtaja" väitti olevansa virkeä, ja hän sai luvan ajaa. Vajaan tunnin kuluttua heräsin takapenkillä mieltömään soran rapinaan, joka kuului auton lokasuojista. Myös etupenkillä nukkunut VJ heräsi karjumaan, että "älä aja metsään". Tässä vaiheessa kus-

kimmekin heräsi, ja refleksimäinen oikaisu oikealle toi auton juuri ja juuri takaisin päällysteen puolelle. Olimme hiuskarvan päässä varmasta ja pahasta metsään ajosta (vauhtia oli toistastataa) – onneksi ketään ei tullut vastaan ja tienkin oli suora. Lopun matkaa Joensuuhun ajoikin sitten VJ "pankinjohtajan" istuessa kiltisti takapenkillä – eikä kukaan enää haukotellut.

Keskikesän huumaa

Juhannuksena ajoin Risto Nurminen kanssa Helsingistä kohti Joensuuta, ja matkalla piipahtimme Kotkan Kymminlinnassa kirjokerttupaikoilla sekä Hovinsaaressa, missä viihtyi arokaahlaajapääskey. Lajin näkymiseen juuri Hovinsaaressa liittyy erikoinen kertomus: Linnun latinalainen lajinimi on annettu erään Nordmann-nimisen miehen mukaan, jolla oli jotain yhteysjä juuri Hovinsaareen.

Kotipuolella kävin Kolvananuorossa bongaamassa lapinuunilinnun ja Joensuussa näkyi isokäpylintupari. Yölaulajaretkiinkin jatkui innokkaasti, ja 29.6. kiersin TN:n kanssa jälleen läpi eteläisen P-K:n paikkoja. Savikossa kuuntelimme hartaasti vihdoin ja viimein laulanutta pikkukultarintaa sekä aina yhtä melodisia kultasirkkuja. Perämuskosta poimittiin vielä aiheasointinen idänuunilintu.

Heinäkuun vaihtuessa piippaukkojen massa kokoontui Pyhäselän Kettämönniemeen edellisenä yönä pirisyyttä viirusirkkalintua etsimään. Porukka joutui kuitenkin tyytymään vain niityllä saalistelleeseen suopöllöön, sillä päättähti oli ilmeisesti siirtynyt jonakin muualla pirisemään. Muutamaa yötä myöhemmin kiersin AP:n kanssa lähialueilla etsimässä lintua, ja ajoimme varsin pienelle talojen pihoihin menevälle tielle. Kunnan niittyjä ei ollut juuri näkyvissä, mutta siitä huolimatta päätimme pysähtyä kuuntelemaan, ja kuinka ollakaan sirkkalinnun vaimea sirinä kantautui usvaisesta kesäyöstä. Analysoin laulua aluksi oudoksi, jotenkin viita- ja pensasirkkalinnun välimuodoksi, skeptisen AP:n vain tyytyessä pensassirkkaan. Menimme kuitenkin lähemmäs ja lopulta leveä hymy loisti jännittyneillä kasvoilla – viirusirkkalintu! Soitimme oitis hälyn ja jatkoimme putkella istuvan linnun ihailua putkella.

Niin saapuu syys

Syysy alkoi horsmaisen lämpimästi tutuilla Kontiosuon ja Vuonoksen käynneillä. Vuonoksesta hoituiivat heinäkuussa pinnoiksi sekä pulmusettä kuovisirri. 28.7. menin TN:n kanssa kuon sattuvalta Vuoniemeen, jossa ihmettelimme käpytikkojen mahtavaa vaellusta kohti luodetta, parissa tunnissa salmen yli lensi 425 tikkaa. Seuraavana yönä heitimme kevyen yötretken Kiteelle, missä useat luhtahuittit ja sarvipöllönpokaset olivat vielä innokkaasti äänessä. Aamulla varhain olimme jälleen Vuoniemessä laskemassa tikkoja, aamun summa oli 213. Paras havainto oli kuitenkin salmen yli Liperin puolelta Rääkkylään uinut pieni ja siro metsäkauris.

Elokuun paras ja odotetuin pinna tuli 14.8. Sääperiltä, missä istui kolme harmaahaikaraa. 16.8. satoi vettä ja tuuli puhalteli kaakosta – oli siis hyvä kahlaajien pysäytyskeli. Täsmäkäynti Vuonoksessa palkittiin kahdella paikallisella isosirillä ja muilla mukavilla kahlaajilla. 23.8. olin tuttuun tapaani Höyläksen lintutornissa odottamassa mahdollisia pinnoja verkkoon lentäviksi, kun kannaksen suunnasta alkoi kuulua vähän päästä toistuva, räjähtävän voimakas "bs-rii"-lentoääni. Isokirvinen lensi tornin vierestä fyllari kannoillaan kohti Liperiä.

Toinen alkusyksyn projektilaji oli sitruunavästäräkki, jota etsin hyviltä västäräkkipaikoilta raviradalta ja "kaatikselta". Kerran kuului hyvän kandidaatin ääntä, mutta lintu jäi lopulta näkemättä. Elokuun vakiovuodari, heinäkurppa, sentään ponnahti reilusti siivilleen 29.8. Kiteenlahdessa ahkeran komppauksen tuloksena. 6.9. hyvän tikkasyksyn jatkona takuteli kaksi pohjantikkaa lintu-aseman kelottuneita kuusia. Vaikka retkeilin päivittäin lähinnä lintuasemalla ja Vuoniemessä, alkoivat uudet vuodarit olla jo tiukassa. Erikoisimmat havainnot tulivat nisäkäspuolelta: 13.9. Vuoniemen kärjessä kävi kääntymässä näätä ja seuraavana päivänä istui pihapellollamme Haapasalmessa iso tupsukorvainen ilves.

Vaikka syyskuussa näkyikin paljon tavallisia lintuja olivat paremmat lajit edelleen kortilla. Hasanniemen puistossa ja rikkaruohikoissa oli pal-

jon kaikenlaisia pikkulintuja, ja 16.9. siellä piileksi pikkusirkku. Muutamaa päivää myöhemmin myöhästyin vain muutaman sekunnin, etten saanut pikkusirkkua käsipinnaksi Höyläksellä. Syyskuun loppu toi joukon merimetoja, merikihuja, lapintiaisia ynnä mukavasti hanhia ja vaelluslintuja. Kuun viimeisenä tuli iltahäly Ukonlahden harjalinnusta. Seuraavana päivänä piileksivää "upupaa" ei enää löytynyt huolimatta koko alueen tehokomppauksesta. 2.10. oli aika moikata Vuoniemen saimaanorppaa, ja 3.10. iltapäivällä harjalintukin suvaitsi näyttäytyä Karsikossa. Lintu lensi yllättäen Pielisjoen yli ja laskeutui puhdistamon tienoilta, mistä sitä ei tietysti enää löytynyt.

Syksyn huipennus

7.10. oli yksi syksyn yhdeksästä Kyyrönniemi-päivästä. Tiaisia, punatulkuja ja muita vaeltajia oli kiitettävästi liikkeellä, ja joukossa meni syksyn toinen valkoselkätikka ja ensimmäiset pari pähkinänakkelia. Vesilintujen ja hanhien muutto oli käytännössä jumissa lähes tynnessä korkeapainesäässä, mutta illalla pilvet peittivät taivaan ja tuuli kääntyi itäkoilliseen. Illalla ei olisi malttanut ruveta nukkumaan olenkaan, sillä seuraavan päivän arktikarysäys tuntui faktahommalta. Aamulla ei ollut vaikeaa herätä jo heti kolmen jälkeen lähtemään Kyyrönniemeen. Hetket Tolosenmäen Nesteen huoltamolla olivat jännittäviä loppusyksyn suolaiselle Vienanmerelle ja allinkakalle haisevassa sysimustassa yössä.

Kyyrönniemen kärjessä olin jo pimeässä ihmettelemässä laivamerkkiä vihreitä ja joukaisia vilkkuvaloja. Hetimiten kello kuuden jälkeen pimeys muuttui hämäräksi, ja pinnasta alkoi erottua tummien vesilintuparvien nopeasti myötätuulella etenevät silhuetit. Jo ensimmäisen tunnin aikana muutti enemmän alleja kuin mitä olin tottunut näkemään päämuutto päivisin yhteensä. Kello 8.00–9.30 taivaalla oli käynnissä todellinen stajarin testaus, sillä alleja meni tauotta niin pinnassa kuin taivaalla, sekä etäällä että lähellä ja osin vielä molemmilta puolilta. Kiirettä lisäsi vielä *Gavioiden* ennennäkemätön tunnin pituinen ryntäys. Kaksi merikotkaa ja

muutamia merikihuja viipotti massojen mukana kohti lounasta. Iltapäivällä kolmen aikaan olo oli kuin kymmenen savottapäivää putkeen tehneellä – stajaus voi olla todella raskasta työtä. Koko päivän lähipuissa tiittäneiden pyrstötiäisten ääni soi edelleen korvissa. Illalla linnut oli summattu laskukoneen kanssa: 110 000 allia/vesilintua, 2000 pilkka-siipeä ja 6000 *Gaviaa* – kaikki läänin uusia päiväennätyksiä.

Seuraavana aamuna nukun väkisin pommiin, ja niinpä en ennättänyt näkemään Vuoniemen salmesta mennyttä kyhmyhaahkanaarasta. Vesisiä oli edelleen liikkeellä, ja niitä riitti vielä seuraaviksi päiviksikin. Vuodenpinnoista seuraava oli tuntu-riikuru: 16.10. Kiteen Puhoksen pelloilla lensi yhdeksän linnun parvi. Kuun lopulla taviokuurnia alkoi valua maakuntaan, ja marraskuun alussa oli perinteisten pikkukajavien vuoro.

6.11. oli Vuoniemessä oikea pikkukajavien massapäivä 26:lla linnullaan, joista itse näin neljän linnun parven. Seuraavana päivänä odottelimme edelleen parempia arktisia harhailijoita Vuoniemessä, kun AP näki hetken ajan ilmeisen jääkyyhkyn, joka laskeutui uimaan ja hävisi. Lintua ei kuitenkaan näkynyt enää missään, ja pohdimme mahtoiko se takertua kalaverkkoon vai söikö sen hauki.

21.11. ajelin VJ:n kanssa Liperissä, mistä löytyi spontaanit harmaapäätikka ja varpuspöllö. Joulukuun seitsemäs ihailimme Liperin Susiahon kaatopaikalla maakotkanuorukaista. Seuraavana päivänä HKo näki Kontiosuon kaatopaikalla arokiurun, jota kukaan ei onnistunut bongamaan. Lapinpöllöjä, harmaapäätikka- ja valkoselkätikkoja ym. mukavaa talvisälää oli kivasti ympäri eteläistä P-K:ta, mutta nehan olivat jo kaikki vuodareina pitkän pinnavuoden retkiltä, joten väsynyt bongari pääsi vihdoin ansaittuun lepoonsa.

Mitä jäi käteen?

Ainakin kymmeniä tuhansia kilometrejä, lihavia puhelinlaskuja, hormonipainetta ja lähimmäisille aiheutettua kärsimystä (tai vapautusta) pitkien poissaolojen myötä. Vuoden viralli-

Punakylkirastas on pinnoja laskettaessa saman arvoinen kuin viirusirkkalintu. ©Hannu Eskonen

nen pinnamääräni P-K:sta oli 226. Pahimmat puutteet olivat tietysti ne, jotka olisivat olleet bongattavissa, mutta joita en bongannut. Kaiken kaikkiaan vuosi meni hyvin, sillä puuttumaan jääneet lajit olivat laitanaan kohtalaisen harvinaisia. Lisäksi vanhan kunnan puhelimen aikakautena tieto linnuista saattoi viipyä matkalla luvottoman kauan, ja bongaukset olivat usein hyvin epävarmoja.

Olen laskenut P-K:n vuodenpinnoja nyt kolmena eri vuotena, 1992, 1993 ja 1998, ja kaikkina vuosina lajimäärä on ollut suunnilleen tuo 226: Vuosina -92 ja -93 näin P-K:ssa yhteensä noin 240 lajia, joten vuodet täydensivät hyvin toisiaan. Suunnilleen kaikki ensimmäisenä vuonna puuttumaan jääneet kovatkin lajit näkyivät toisena vuotena ja päinvastoin. P-K:n vuodenpinnoja laskevalla jää väkisin jotakin helpompiakin puuttumaan, ja jossain vaiheessa homma tökkii ja pahasti.

Vuosi 1998 oli ehkä maakunnan historian runsaslajisin, noin 250 lajia nähtiin. Uuteen ennätykseen olisi ollut erinomaiset mahdollisuudet, mutta olin koko vuoden ajan noudattanut

bongaamattomuuden periaatetta. Lisäksi syksyvuosi meni muutenkin varsin huonosti. Nykyään en ole enää juurikaan kiinnostunut pinnoista. Pinnaretkeily antaa lisäintoa monenlaisille retkille, ja niiltä kaikilta on jäänyt paljon mukavia muistoja. Pinnaintoilun tuomaa stressiä ja pakonomaista puristusta en tahdo enää kantaa mukana linturetkillä.

KORJIAUKSIA SR 3/99

sivu 7: västäräkki, 19.9. Lie Siikakosken pellot 100 (KJ) — pitäisi olla Lie Siikasuon pellot
sivu 8 ja 9: Syyskatsauksessa mainitut yömuuttohavainnot Joe Rantakylästä 14.9.: punakylkirastas 600yöm (sivu 8), laulurastas 220yöm (sivu 8) ja lapinsirkku 10yöm (sivu 9), ovat itseasiassa vuodelta 1996
sivu 15: lapasotka 18.9. Lie Kevätlahti 2 (EV) — pitäisi olla Lie Kevätlahti 2 (EL)

YHDISTYSTIEDOTE

Jäsenmaksut vuodelle 2000 ovat: varsinainen jäsen 95,- ja opiskelijajäsen 75,- sekä perhejäsen (ei lehteä) 20,-. Jäsenmaksut maksetaan PKLTY:n tilille Merita 104030-308134. Ilmoita maksun viestiosassa nimesi ja osoitteesi. Jäsenmaksusta ei lähetetä erillistä pankkisiirtolomaketta. Tämän lehden välissä on kuitenkin monistettu mallilomake, jonka mukaan voi jäsenmaksun suorittaa.

PKLTY:n kevätkokoukset pidetään helmi-, maaliskuu- ja huhtikuun viimeisenä keskiviikkona klo 18 Joensuun yliopiston biologian laitoksella.

23.2. Hannu Lehtoranta: petolintuseuranta Pohjois-Karjalassa

29.3. Säntömääräinen kevätkuukokous; Pirkko Taskinen: Liperin peltopyy-istutukset. Kokouksen jälkeen pöllönkuunteluretki kaikille kiinnostuneille.

26.4. Aihe avoin.

Siipirikon katsauksissa käytettäviä lyhenteitä

♂ = koiras, ♀ = naaras, ♀-puk. = naaraspukuinen, m = muuttava, p = paikallinen/lepäilijä, kiert = kiertelijä, r = rengastettu, yöm = yömuutolla kuultu (esim. *Tur illi* 500 yöm = 500 ä (ääntä), mutta *Cla hye* 50 yöm = 50 a (parvea) (tarkemmin kts. SR4/98 s. 10)), a = parvi (5a = viisi parvea, a5 = viiden parvi), yks. = yksilöä, juv = nuori, subad = esiakuinen, ad = vanha, jp = juhlapukuinen, tp = talvipukuinen, va = vaalean värimuodon lintu, tu = tumman värimuodon lintu, sp = laji, ^{1kv} jne. = ikä kalenterivuosisissa (^{1kv} = samana vuonna syntynyt, ^{2kv} = edellisenä vuotena syntynyt eli 1-vuotias jne.), ä = ääntelevä, Ä = laulava tai soidinääntelevä (1Ä = myös nähty, Ä1 = vain kuultu), IP = määrittämätön iso petolintu, PP = määrittämätön pieni petolintu, P = määrittämätön petolintu, VL = määrittämätön sorsalintu, IK = määrittämätön iso kahlaaja, KK = määrittämätön keskikokoinen kahlaaja, PK = määrittämätön pieni kahlaaja.

Eno = Eno	Ilo = Ilomantsi	Joe = Joensuu	Juu = Juuka	Kes = Kesälahti	Kii = Kiihtelysvaara
Kit = Kitee	Kon = Kontiolahti	Lie = Lieksa	Lip = Liperi	Nur = Nurmes	Out = Outokumpu
Pol = Polvijärvi	Pyh = Pyhäselkä	Rää = Rääkkylä	Toh = Tohmajärvi	Tuu = Tuupovaara	Val = Valtimo
Vär = Värsilä					

nimilyhenteet:

AH = Antti Hämäläinen	HR = Hannu Räsänen	JVe = Jari Vesterinen	PM = Pertti Mähönen
AJ = Aimo Jukkara	IN = Ismo Nousiainen	KA = Kari Antikainen	PMa = Petri Martikainen
AK = Ari Kokkonen	IP = Ilkka Porali	KJ = Kari Jaskanen	PP = Petri Palviainen
AL = Ari Latja	JA = Jorma Auvinen	KK = Kimmo Koskela	PPa = Pekka Parvinen
AM = Antti Marjokorpi	JaV = Jani Varis	KLe = Kalervo Leppänen	PS = Pekka Stén
AN = Airi Nevalainen	JH = Jukka Heikkinen	KLi = Kari Lindblom	PT = Pertti Toivanen
AP = Ari Parviainen	JHa = Jari Halonen	KLv = Kalle Leivo	PZ = Pentti Zetterberg
AS = Andreas Siivonen	JHv = Jouni Hyvärinen	KM = Kimmo Martiskainen	RJ = Risto Juvaste
AsP = Asko Paananen	JHy = Juhani Hyttinen	KN = Kimmo Nevalainen	RL = Reima Louhelainen
AT = Ari Tanskanen	JJ = Juha Juutinen	KNu = Keijo Nuutinen	RLP = Riitta-Liisa Pankakoski
AuP = Auli Patjas	JK = Jouni Koskela	KR = Kauko Rouhiainen	RR = Raija Ronkainen
AV = Antti Vänskä	JKo = Jari Kontiokorpi	KV = Kari Varonen	RT = Risto Tiilikainen
EK = Eero Korkee	JL = Jouni Lehtoranta	LL = Lasse Lax	SH = Suvi Hämäläinen
EL = Esko Lappi	JLe = Jani Lemmetyinen	LV = Lassi Vänskä	SK = Sami Korhonen
EV = Esko Veijalainen	JM = Juha Miettinen	MH = Markku Halonen	SL = Seppo Leppänen
HE = Hannu Eskonen	JMa = Jukka Matero	MHu = Markku Huttunen	TA = Terhi Armanto
HH = Hannu Huuskonen	JMe = Jouni Mertanen	MK = Matti Kapanen	TE = Tuomo Eronen
HHö = Harri Hölttä	JMr = Juhani Mauranen	MKe = Matti Ketola	THv = Tuula Hyvärinen
HKi = Hannu Kivivuori	JO = Juha Ovaskainen	ML = Mauri Leivo	TI = Tuomas Immonen
HKn = Harri Kontturi	JP = Jouni Pursiainen	MP = Matti Piiroinen	TK = Timo Karkiainen
HKo = Harri Kontkanen	JR = Jouko Räsänen	MPe = Minna Pesonen	TN = Toni Nevalainen
HKr = Harri Kirjavainen	JRi = Jorma Riikonen	MR = Matti Riikonen	TP = Tuomas Perkkiö
HKä = Harri Kämäräinen	JRu = Jarkko Rutila	MrK = Marko Knuutila	TT = Tuomo Toivanen
HL = Hannu Lehtoranta	JRy = Juhani Ryytänen	MS = Mika Sipura	TZ = Teija Zetterberg
HLa = Harri Lappalainen	JS = Jarmo Sormunen	MT = Markku Toivanen	UP = Urho Paakkunainen
HLv = Heljä Leivo	JSa = Johanna Saarenmäki	OG = Olli Günther	VH = Veli Hassinen
HM = Heino Mertanen	JSu = Juha Suomalainen	PF = Philippe Fayt	VJ = Vesa Jouhki
HPi = Hannu Piiroinen	JT = Jouko Tiussa	PH = Petri Hottola	VK = Veikko Korhonen
HPä = Harto Päivinen	JuA = Jussi Aho	PI = Petri Ihalempiä	VM = Veikko Makkonen
HPö = Heikki Pönkkä	JV = Juha Valtanen	PL = Paavo Liimatta	VMS = Veli-Matti Sorvari